
באתי לגני תש"י

מאמר ההסתלקות של אדמו"ר הריי"צ
שנתקן על ידי כ"ק אד"ש מה"מ
ללמדו מידי שנה ביו"ד שבט

רקע ונקודת המאמר

אמירת והדפסת המשך

בשנת תרפ"ג אמר כ"ק אדמו"ר הרי"צ המשך של שני מאמרים. ד"ה "ויהי בעצם היום הזה", בש"פ בא, וד"ה "ויאמר וגו' מה תצעק אלי", בש"פ בשלח¹.

בשנותיו האחרונות בעלמא דין של כ"ק אדמו"ר הרי"צ לא נאמרו מאמרים חדשים², אלא מסר לדפוס מאמרים שנאמרו בשנים קודמות. לקראת ההדפסה, נערכו המאמרים מחדש. הדיבור המתחיל שונה בהתאם לזמן ההדפסה, נוספו 'קיצורים' בסוף כל סעיף, ונוספו – על ידי כ"ק אד"ש מה"מ – הערות בשולי הגליון.

וכך גם בנוגע להמשך הנ"ל. בשנת תש"י, לקראת ש"פ בא מסר אדמו"ר הרי"צ את המאמר הראשון להדפסה, כשבעריכה החדשה הוא נחלק לשני מאמרים. החלק הראשון הוקדש לתאריך יו"ד שבט (שחל אז בשבת פרשת בא), יארצייט הרבנית רבקה, אשת אדמו"ר המהר"ש. והחלק השני הוקדש לתאריך י"ג שבט, יארצייט הרבנית שטערנא שרה, אשת אדמו"ר הרש"ב.

בעריכה החדשה, החלק הראשון של המאמר קיבל את הדיבור המתחיל החדש, "באתי לגני אחותי כלה". והחלק השני, קיבל את הדיבור המתחיל "היושבת בגנים". שני ד"ה אלו הם פסוקים מתוך שיר השירים. פסוקים המדברים על החביבות של כנסת ישראל אצל הקב"ה ומדמים אותה לחביבות של כלה על החתן. ועל דרך זה מובן בנוגע לכנסת ישראל עצמה, מעלת וחביבות הנשים. ומתאים לתוכן של ימים אלו, הסתלקותן של נשים צדקניות בישראל, נשותיהם של נשיאי ישראל³.

למפרע התברר שבאותה שבת, יו"ד שבט, הסתלק כ"ק אדמו"ר הרי"צ, ומאמר זה והמשך זה נקבעו כ'המשך ההילולא'. ובלשונו של כ"ק אד"ש מה"מ⁴:

"המאמר (הקונטרס) הובא מבית הכורך ביום וא"ו ט' שבט כשהבאתי הקונטרס לכ"ק מו"ח אדמו"ר מצאתיו בחדרו – בו הי' מתפלל, נכנסים לשם ליחידות וכו' – יושב על כסאו אצל שלחנו והסידור (תורה אור ברוקלין תש"א) פתוח לפניו בע' מה: סיום הודו להוי' והתחלת פתח אלי'. הנחתי הקונטרס על השולחן, ונענע בראשו בתנועה של אישור ושביעת רצון. למחרתו יו"ד שבט ש"ק פ' בא (אל פרעה דאתפרעו ואתגליין כל נהורין וכל בוצינין כל מה דהוה סתים אתגלי זהר ח"א רי א) בשעה שמונה בבוקר נסתלק. ומני אז הנה רבים מחסידי חב"ד ואנ"ש קבלו עליהם ללמוד ביום יו"ד שבט, יום ההילולא שלו את המאמר הנ"ל, שכבר נקבע שמו: "באתי לגני – ה'תש"י", או "באתי לגני ה'שי"ת".

-
- (1) המשך זה נדפס [מאוחר יותר] בצורתו המקורית, בתוך ספר המאמרים תרפ"ג.
  - (2) ראה שיחת ג' שבט תשנ"ב (נכנסה בתוך השיחה המוגהת של ש"פ בא תשנ"ב).
  - (3) כמבואר בשיחה 'על דבר מעלת נשי ובנות ישראל תחיינה בדורנו זה', משיחות ש"פ בא-כשלח תשנ"ב.
  - (4) נדפס בהוספות ללקו"ש ח"א ע' 128.

המאמר השני בהמשך נדפס על ידי כ"ק אד"ש מה"מ, לאחר ההסתלקות. גם מאמר זה נחלק לשניים, כשחלקו הראשון נדפס לפורים, וחלקו השני נדפס ליארצייט של אדמו"ר הרש"ב בב' ניסן. מאמרים אלו נדפסו בלא דיבור המתחיל, אלא מתחילים כהמשך ישיר של האמור קודם לכן. וכן, אין בהם קיצורים המסכמים. סך הכל כולל ההמשך בעריכתו החדשה ארבעה מאמרים שבכל אחד מהם חמשה סעיפים. סך הכל עשרים סעיפים.

ביאורי כ"ק אד"ש מה"מ על ההמשך

באור ל"א שבט תשי"א, כשכ"ק אד"ש מה"מ קיבל הנשיאות, אמר מאמר ד"ה "באתי לגני", המבאר את הסעיף הראשון שבהמשך. ומאז מידי שנה ביו"ד שבט ביאר סעיף נוסף בהמשך, לפי הסדר. ביו"ד שבט תש"ל נשלם מחזור שלם של ביאור עשרים סעיפי ההמשך, ובשנת תשל"א החל מחזור חדש בביאור ההמשך מתחילתו. מחזור זה לא נשלם, כיון שבשנים האחרונות של אותו מחזור⁵ הרבי לא אמר מאמרים חדשים, אלא הגיה ומסר לדפוס מאמרים מהשנים המקבילות במחזור הראשון. וכן בשנים תנש"א-ב, השייכות למחזור השלישי, הגיה מאמרים מהשנים המקבילות במחזור השני.

המאמרים המוגהים מתוך סדרה זו, נדפסו בתוך סדרת ספר המאמרים מלוקט. כל מאמרי "באתי לגני" יחד, המוגהים ושאינם, נדפסו בספר המאמרים "באתי לגני", שבכרך הראשון שלו המאמרים של המחזור הראשון, ובכרך השני, המחזור השני.

הבדל עיקרי בין המחזור הראשון לשני, שבמחזור הראשון בכל מאמר הרבי מבאר סעיף שלם מהמשך ההילולא לכל ארכו, ענין אחר ענין. ואילו במחזור השני, בכל מאמר מתמקד בנקודה אחת עיקרית מתוך הסעיף, ואותה מבאר בהרחבה.

•

בכל מאמרי "באתי לגני" (ועד"ז גם במאמרי ר"ה) הרבי מזכיר את כל רבותינו נשיאינו, מהבעש"ט ואילך. ובשנים המאוחרות יותר, גם את כ"ק אביו הרלו"צ ע"ה (ויש אומרים, שבשנים שלאחר תקנת הרמב"ם בשנת תשד"מ, מזכיר גם את הרמב"ם).

וכפי שהסביר בעצמו⁶, הנהגה זו מיוסדת על הנהגת אדמו"ר הרי"צ בעת חתונת אד"ש, שאמר מאמר דא"ח. והקדים ואמר שבמאמר זה ישנם מכל רבותינו נשיאינו, ועל ידי אמירת המאמר מזמינים את נשמותיהם להשתתף במעמד. וכך מובן גם בנוגע למאמר של יום חידוש הנשיאות שזה הזמן "להזכיר ולהמשיך זכות אבות" של כל רבותינו נשיאינו.

סגנון הביאורים

בכלל, פעמים רבות אדמו"ר הרי"צ במאמרו מקצר בלשונו, וצריך תשומת לב והתבוננות לעמוד על כוונת דבריו וקישור העניינים. ולכן במאמרי כ"ק אד"ש מה"מ,

(5) תשמ"ט, תש"נ.

(6) שיחת ש"פ בשלח (י"ג שבט) תשי"א.

המבארים מאמרי אדמו"ר הריי"צ, פעמים רבות יש ביאורים ודיונים בהבנת פשט הדברים והקישורים וכיו"ב. וכך גם בנוגע להמשך "באתי לגני" והביאורים עליו. אמנם כנ"ל, עיקר האריכות במאמרי "באתי לגני" היא במובאות מכל רבותינו נשיאינו המתקשרים למדובר במאמר וביאורים בדבריהם, כך שביאורי הפשט יכולים 'להיבלע' בתוך אריכות הדברים במאמר. ונדרשת שימת לב לכך.⁷

אמנם בנוגע לביאורים אלו, יש להעיר, ובהקדים:

כלל גדול בתורה, שכל עניין, ועד"ז כל מאמר חסידות, סובב סביב רעיון מרכזי אחד, וכל הפרטים שבו אמורים להיות קשורים לנקודה העיקרית, וקשורים זה לזה [אלא אם כן יש סיבה מיוחדת להאריך בענין צדדי, כמו קישור המאמר לפרשה או למועד בהם הוא נאמר, וכיו"ב]. כמו לדוגמה, המשך "באתי לגני" עצמו, שכולו סובב סביב נקודה אחת הנפרטת לכמה עניינים (כמפורט לקמן). ובעת לימוד של כל מאמר חסידות או המשך, דרושה שימת לב לכך.

כלל נוסף, שכאשר מאמר חסידות אחד מבאר מאמר חסידות שקדם לו, כמצוי במאמרי כ"ק אד"ש מה"מ, הוא מתעכב בד"כ על עניינים עיקריים שדוּבְרוּ באותו מאמר, ולא על עניינים צדדיים שהוזכרו בדרך אגב. וגם, כמובן, מטרת הביאור בד"כ היא להוסיף הבנה ועומק בעניין המדובר במאמר הקודם.

אמנם במאמרי "באתי לגני", הבאים לבאר את המשך המאמרים של אדמו"ר הריי"צ, נראה שפעמים שמתעכב על עניינים צדדיים במאמר של אדמו"ר הריי"צ, שלכאורה אינם נוגעים לגוף המאמר. וכן הרעיונות שמביא מרבותינו נשיאינו בקשר למדובר במאמר, אינם בהכרח מוסיפים ביאור בהבנת המדובר במאמר, אלא רק עוסקים באותו נושא. ולכן גם קישור העניינים בתוך המאמר החדש אינו רציף בהכרח, ופעמים שהדברים מתקשרים זה לזה בצורה עקיפה בלבד.

ובפשטות הטעם לזה, שבמאמרים אלו לא בא כ"כ להסביר ענין או לחדש חידוש שכלי, אלא לכל לראש נוגע בזה העניין הרוחני, שצריך ללמוד הסעיף השייך לשנה זו, וצריך להזכיר, תוך כדי מתורתם של כל רבותינו נשיאינו. גם אם דברי רבותינו מתקשרים לעניין צדדי במאמר, וגם אם הקשר הוא עקיף בלבד.

אך על פי הידוע גודל הדיוק בתורה בכלל ובתורת החסידות בפרט, ובפרט בעניין זה שמצינו במאמרי כ"ק אד"ש מה"מ כו"כ פעמים שמדקדק בכיו"ב במאמרים שלפניו, ומעמיק לבאר שגם פרטים שלכאורה הוזכרו במאמר מסיבות צדדיות, קשורים ישירות לגוף תוכן המאמר, מובן שכן הוא גם בענייננו. אלא שנדרש לזה עיון והעמקה.

•

מאמרי "באתי לגני" נלמדים שנה אחר שנה, וכמתבקש, בכל מאמר יש מהמשותף למאמרים אחרים וגם חידושים ונקודות שהתבארו בו במיוחד, ואצל הלומד יכול להיות מצד אחד ערבוב בין הרעיונות הדומים, שאינם זוכר מה דובר היכן, ומצד שני יכול להיות

(7) ואולי ימצא מי שילקט מתוך המאמרים את ביאורי הפשט, ויערוך אותם על סדר מאמרו של אדמו"ר הריי"צ.

מצב ש"תורתו נעשית קרעים-קרעים", שהוא יודע רעיונות שונים שאינם מתקשרים אצלו זה לזה.

ולכן כדאי לפני הלימוד, לעצור ולראות את התמונה הכללית של המשך "באתי לגני" תש"י, ולראות את מקומו של כל סעיף כיצד הוא משתלב בתוך התמונה הכללית. אזי כשלומדים את המאמרים מידי שנה, יותר קל לסדר את הדברים, לשים לב לנקודה המיוחדת של כל מאמר, וכיצד הוא מתחבר למאמרים האחרים. וכפי שיבוא סיכום כזה בעמוד הבא, לתועלת הלומדים.

תוכן ההמשך בכללות

במבט כללי נראה שאפשר לחלק את ההמשך לשני עניינים כלליים⁸:

א. "ועשו לי מקדש". התוכן הפנימי של הציווי "ועשו לי מקדש" הוא עשיית דירה לה' בתחתונים, גילוי אלוקות בעולם. יסוד הביאור בחלק זה, הוא על פי מאמר הזוהר "כד אתכפיא סטרא אחרא אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין", שעל ידי אתכפיא סטרא אחרא ואתהפכא חשוכא לנהורא נמשך גילוי אלוקות בעולם. ולפי זה מאריך לבאר את פרטי העניינים שהיו במשכן ובמקדש, כיצד משתקף בהם הרעיון הכללי של אתכפיא ואתהפכא. כמבואר כל זה בשני המאמרים הראשונים.

ב. בזבוז האוצרות. בני ישראל הם אנשי החיל הלוחמים מלחמת ה', והקב"ה מבזבז את האוצר העליון ונותנו לאנשי החיל עבור נצחון המלחמה. עיקר הביאור בחלק זה, הוא במאמר הזוהר "אור אין סוף למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית", הכח של אור אין סוף להתגלות מטה מטה, ויחד עם זאת להתעלם בהעלם אחר העלם. ומסקנת הביאור היא שהבחינה של "מעלה מעלה עד אין קץ" היא האוצר העליון המדובר. כמבואר כל זה בשני המאמרים האחרונים.

וכפי שיתבאר בפרטיות יותר לקמן:

חלק ראשון (סעיפים א-י) עשיית מקדש לה' על ידי אתכפיא ואתהפכא

סטרא אחרא" שעל ידם דווקא נעשית דירה לו' יתברך. ושלשה עניינים בזה:
א. עבודת הקרבנות. מבאר את התוכן הפנימי של עבודת הקרבנות במשכן ובמקדש, קירוב והעלאת נפש הבהמה לה'. ועד"ז בכל אדם, העלאת נפשו הבהמית וקירובה לאלוקות. שזהו עניין אתהפכא חשוכא לנהורא (סעיף ב).

ב. עצי שיטים. מבאר "מה שהמשכן היה מעצי שיטים דוקא", שיטים מלשון שטות. מבאר באריכות את משמעותה של השטות השלילית, איבוד השכל (סעיפים ג-ד). ולעומת זאת משמעותה של השטות החיובית, שטות דקדושה, הביטול להקב"ה שלמעלה מן הדעת (סעיף ה). ומזה מובן לעניין המשכן שהיה מעצי שיטים, שעניינו להפוך את השטות השלילית לשטות דקדושה. וכנ"ל, אתהפכא חשוכא לנהורא (ובזה מסתיים המאמר הראשון).

ההמשך פותח בפסוק "באתי לגני", המתפרש במדרש על השראת השכינה במשכן ובמקדש. במאמר מרחיב ענין זה לרעיון הכללי של דירה לו' יתברך בתחתונים, התגלות אלוקות בכל העולם. ובקשר לזה מביא מאמר הזוהר "כד אתכפיא סטרא אחרא אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין", שהדרך לגילוי כבודו של הקב"ה בעולם היא על ידי אתכפיא סטרא אחרא ואתהפכא חשוכא לנהורא (כמבואר כל זה בסעיף א).

המשך המאמר מכאן ואילך, יעסוק בעניינים שונים שבמשכן, ויראה כיצד משתקף בהם הרעיון הכללי של "אתכפיא

(8) המתאימים לחלוקת המאמרים בעת אמירתם בשנת תרפ"ג, כנ"ל.

העליון המדובר, מאריך (בסעיף יב) לבאר את מאמר הזהר "אור אין סוף למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית". וג' עניינים בזה:

א. ביאור הלשון "אור אין סוף". אור בלי גבול. ולפי זה ביאור הלשון "אור אין סוף למטה עד אין תכלית", שגם בהתפשטותו למטה להוות ספירות ונבראים, ניכרת האינסופיות שלו, בהתהוות ספירות ונבראים בלי גבול (סעיף יב).

ב. משמעות נוספת של "למטה עד אין תכלית", שהאור מתפשט להוות ולהחיות את הנבראים הכי תחתונים (סעיפים יג-יד).

ג. ביאור הביטוי "מעלה עד אין קץ". שהאור נעלם בהעלם אחר העלם, עד שלמרות שכל הנבראים חיים מאלוקות הם יכולים שלא להרגיש זאת (סעיף טו). סוף המאמר השלישי).

מעמיק יותר (במאמר הרביעי, המתחיל בסעיף טז), ומבאר ששתי בחינות אלו שבאור אין סוף, כח ההתגלות וכח ההעלם, אינן שני צדדים שווים, אלא שתי דרגות זו למעלה מזו. כי כח הגילוי הוא מבחינת התפשטות האור, וכח ההעלם הוא מבחינת עצם האור (סעיפים טז-יז). ומכאן מגיע למסקנת העניין בהנוגע לענייננו, שהאוצר העליון המדובר לעיל, הוא עצם אור אין סוף שבהעלם, "מעלה מעלה עד אין קץ" (המשך סעיף יז).

לפי זה ממשיך ומבאר (סוף סעיף יז ואילך, עד סיום ההמשך), שהמשכת האוצר העליון הנעלם היא דווקא בשביל ניצוח המלחמה. כי מדת הנצח מושרשת בעצם הנפש שלמעלה מהכוחות הגלויים, ולכן בכוחה לעורר את התגלות עצם הנפש. ובנמשל, שעל ידי עבודת ישראל לנצח את הנפש הבהמית, "הנה על ידי זה גורם למעלה גם כן התגברות הקדושה על הקליפה, וגורם המשכת אוצר העליון, שהוא גילוי פנימיות ועצמות אין סוף ברוך הוא".

ג. קרשי המשכן. בדרך זו ממשיך (במאמר השני, המתחיל בסעיף ו) לבאר "מה שעצי המשכן נקראים בשם קרשים". מתחיל במאמר הזהר אודות תיבת שקר, שהשי"ן שבראשה היא אות אמת, אך הקו"ף והרי"ש הם אותיות של סטרא אחרא. ומבאר באריכות בדרך החסידות את המשמעות השלילית הרמוזה באות רי"ש (בסעיפים ו-ז) ובאות קו"ף (בסעיף ח). כנגד זה מבאר שקרשי המשכן היו עצי שטים עומדים, שאותיות השק"ר שאינם עומדות, אך קרשי המשכן הם אמת עומדת (בסעיף ט). ולפי כל זה חוזר לפתיחת המאמר, משמעות השם "קרש", המהפך את השק"ר של קליפה לקר"ש של קדושה (תחילת סעיף י).

ובסיום המאמר מסכם את כל הנושא, תוך שחוזר אל הפסוקים בהם פתח, "באתי לגני" ו"היושבת בגנים". וממשיך ומקשר זאת גם לפסוק השייך לפרשת השבוע, פרשת בא, "ויהי בעצם היום הזה" בו נקראו בני ישראל צבאות הוי', להיותם הצבא העושה דירה לו יתברך בתחתונים (המשך סעיף י' עד סיומו).

חלק שני (סעיפים יא-טז)

בזבוז האוצרות לניצחון המלחמה

המאמר השני מסתיים (סוף סעיף י) באמירה שבני ישראל הם צבאות הוי' העובדים עבודתם לעשות מהעולם דירה לו יתברך. ובהמשך לזה מתחיל המאמר השלישי (המתחיל בסעיף יא), בכך שצבא הוא למלחמה, ובמלחמה המלך מבזבז אוצרותיו. ובנמשל שבני ישראל הם הצבא הלוחם במנגד לקדושה, והקב"ה נותן להם את האוצר העליון לניצח המלחמה.

בכדי לבאר את משמעותו של האוצר

ש"פ בא יו"ד שבט, ה'תש"י

יאצ"ט כבוד אמו זקנתו הרבנית הצדקנית מרת רבקה נ"ע זי"ע

באתי לגני אחותי כלה, ואיתא במדרש רבה (במקומו) לגן אין כתיב כאן אלא לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, ועל ידי חטא עץ הדעת נסתלקה השכינה מארץ לרקיע, וע"י חטא קין ואנוש נסתלקה השכינה מרקיע א' לב' וג', ואח"כ בדור המבול נסתלקה מרקיע ג' לד', וכדאיתא במד"ר ע"פ וישמע את קול הוי' אלקים מתהלך בגן א"ר אבא מהלך אין כתיב כאן אלא מתהלך, קפיץ ואזיל קפיץ ואזיל, ואח"כ עמדו שבעה צדיקים והורידו את השכינה למטה, אברהם זכה והוריד את השכינה מרקיע ז' לו', ויצחק מו' לה', עד כי משה שהוא השביעי (וכל השביעיין* חביבין) הורידו למטה בארץ. ועיקר גילוי אלקות הי' בבית המקדש, דכתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד, וזהו צדיקים יירשו ארץ וישכנו לעד עליה, דצדיקים יירשו ארץ שהוא ג"ע, מפני מה לפי שהם משכינים (היינו ממשיכים) בחינת שוכן עד* מרום וקדוש, שיהי' בגילוי למטה. וזהו באתי לגני לגנוני למקום שהי' עיקרו בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה. והענין הוא דהנה תכלית הכוונה בבריאת והתהוות העולמות, דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, שיהי' גילוי אלקות למטה ע"י עבודת האדם, ע"י אתכפיא ואתהפכא, דנשמה תרד למטה להתלבש בגוף ונה"ב, והם יעלימו ויסתירו על אור הנשמה, ובכ"ז תפעול הנשמה בירור וזיכוך הגוף ונה"ב, וגם חלקו בעולם. וזהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוך כאו"א, והוא ע"י העבודה בעבודת הבירורים בבחינת אתכפיא ואתהפכא, וכמאמר כד* אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין. והנה מ"ש בכולהו עלמין, הכוונה על מדריגת האור שהוא בכולהו בשוה, והיינו אור הסובב כל עלמין שמאיר בכל העולמות בשוה, דבעולמות הרי יש חילוקי מדריגות, דאינו דומה עולמות עליונים לעולמות תחתונים, דבעולמות העליונים מאיר האור בגילוי, ובעולמות התחתונים האור אינו מאיר בגילוי כ"כ, ויש שהאור בא בבחינת העלם והסתה, ויש בזה חילוקי מדריגות, וכמ"ש אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ואיתא במדרש* נטה ימינו וברא שמים ונטה שמאלו וברא ארץ, וידוע דיד ימין מורה על האור והגילוי יותר, וזהו וימינו טפחה שמים, דשמים הכוונה עולמות העליונים שם הגילוי בבחינת ימין שהוא גילוי האור, והאור עצמו הוא בבחינת גילוי, וארץ הכוונה עולמות התחתונים הם מבחינת שמאל שאין האור בגילוי כ"כ, וגם האור עצמו בא בבחינת העלם והסתה, כידוע ההפרש בד' עולמות, דכתיב כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהם ד' עולמות

וכל השביעיין: ויקרא רבה פכ"ט, יא. – ראה ג"כ סד"ה החודש הזה ש"ת.

שוכן עד: להעיר בענין עד מזח"ב ר"פ וארא ובביאורי הזהר שם. לקו"ת ד"ה אלה פקודי פ"ו וביאורו פ"ד.

וכמאמר כד: ראה תניא פכ"ז. לקו"ת ר"פ פקודי. שם פ' חוקת ד"ה על כן יאמרו פ"ב.

ואיתא במדרש: ראה פדר"א פי"ח. זח"ב כ, א. לז, א. פה, ב.

אבי"ע, בזה האור אינו כמו שהוא באצילות, כמו שהוא בבי"ע, דאצילות הוא* בבחינת גילוי ההעלם, ואצילות מלשון אצלו וסמוך, וכן פי' אצילות מלשון הצלה והפרשה, דאצילות ע"ה בחינת עולם, אבל בכללותו הוא בכלל עולמות האין סוף, משא"כ בריאה שהוא התחלת המציאות בבחינת יש מאין. וזהו כל הנקרא בשמי ולכבודי, דשמי וכבודי הוא המיוחד בי עדיין, שקאי על עולם האצילות שהוא עולם היחוד וההתכללות, שהוא שם בתכלית הגילוי, דאינו דומה כלל לכמו שהוא בעולמות בי"ע, ובבי"ע עצמן יש חילוקי מדריגות בהגילוי אורות כמו"ש בעולם הבריאה, ועולם היצירה ועשי', אמנם כ"ז הוא בהאור שבא להחיות את העולמות בבחינת ממלא כל עלמין, אבל בהאור שהוא למעלה משייכות אל העולמות, והוא בחינת אור הסוכ"ע, שבא בבחינת סובב ומקיף לעולמות, הרי מאיר בכל העולמות בשוה. וזהו בכולהו עלמין, והיינו שאור זה הנה אופן המשכתו הוא בכל העולמות בשוה. אמנם בכדי להמשיך אור זה בכולהו עלמין, הוא ע"י העבודה בעבודת הבריורים בבחינת אתכפיא ואתהפכא דוקא, וזהו כד אתכפיא סט"א, כאשר פועל בעבודתו להיות אתכפיא סט"א ואתהפכא חשוכא לנהורא, הנה יתרון האור הוא מהחושך דוקא, והיינו דכאשר החושך נהפך לאור, הנה נעשה יתרון האור, שהאור מאיר בגילוי עד אשר יאיר למטה ממש, והיינו שנמשך האור באופן כזה, אשר אופן המשכתו הוא בכל העולמות בשוה. וזהו כד אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, בחינת האור, שנמשך* אור הסובב כל עלמין שאופן המשכתו בבחי' סובב ומקיף בכל העולמות בשוה, וא"כ מאיר גם למטה כמו"ש למעלה. וזהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד ע"י העבודה דבחינת אתכפיא ואתהפכא חשוכא לנהורא, הנה נעשה עי"ז יתרון האור, דאסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין שמאיר ומתגלה אור הסובב.

קיצור. עיקר שכינה בתחתונים. יבאר דכוונת בריאת העולמות שיהי' דירה בתחתונים, ונעשה ע"י אתכפיא ואתהפכא שממשיך אור הסובב, שזהו בכולהו עלמין בשוה.

ב) והנה זאת היתה העבודה במשכן ומקדש בעבודת הבריורים דבחינת אתכפיא המביא ומעלה לבחינת אתהפכא חשוכא לנהורא, ולכן אחת העבודות שהי' במקדש הוא ענין עבודת הקרבנות, שהוא עבודה רוחני' שבנפש, וזהו ענין השתתפות הכהנים והלויים בעבודתם ושירם וזמרם בעת הבאת הקרבן, שזהו עבודה רוחני'. וענין עבודת הקרבן בעבודה בנפש האדם הוא, דכתיב* אדם כי יקריב מכם קרבן להוי' מן הבהמה מן הבקר ומן כו', דלכאורה יוקשה דאם הי' כוונתו בזה רק לבאר משפטי הקרבן הול"ל אדם מכם כי יקריב קרבן להוי' הנה כך וכך יהי' משפט הובאת הקרבן והלכותיו ומפני מה אומר אדם כי יקריב מכם וכו', אלא ידוע הכוונה בזה הוא שבא גם לבאר כללות ענין הקרבנות בעבודה

דאצילות הוא: ראה בכ"ז תו"א פ' בראשית ביאור לד"ה כי כאשר השמים. שם ר"פ וירא. ביאור דואלה המשפטים ועוד.

אסתלק . . . שנמשך: נק' המשכה זו בזהר ל' אסתלק . . . שהוא בחי' גילוי אור הסוכ"ע כו' בבחי' רוממות (תו"א ס"פ ויקהל עיי"ש).

דכתיב אדם: ראה קונטרס לימוד החסידות פי"ב. ד"ה טעמה תש"ט (קונטרס סב) פ"ב ואילך.

בנפש האדם, וזהו אדם כי יקריב, האדם כאשר יתקרב לאלקות, הנה מכם הוא קרבן להוי', מכם ובכם תלוי הדבר להיות קרבן להוי', היינו להיות קרוב אל הוי', דיודע דקרבנות* הם ענין קירוב הכחות והחושים, ובא בזה לבאה, דכאשר בא להתקרב לאלקות, הוא מכם, והיינו שתלוי הדבר בכם, דאל יאמר אדם איך אתקרב אל אלקות, ובפרט כאשר יודע מהותו העצמי שהוא בשפלות ומלוכלך בכמה ענינים לא טובים, וא"כ הוא בתכלית הריחוק מאלקות ואיך אתקרב לאלקות, וע"ז הוא אומר מכם, בכם הדבר תלוי, דכאו"א מישראל יכול לאמר* מתי יגיעו מעשיי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב, ואין בזה הגבלות כלל, ואין שום דבר המונע ומעכב חלילה, לעלות ולהגיע ולהתקרב לאלקות, ואין הקב"ה בא בטרוניא* עם בריותיו, ומתגלה ומאיר בכאו"א לפי כחו ויכולתו. כדאיתא במד"ר* וכשאני מבקש איני מבקש לפי כחי אלא לפי כוחו, לפי הכח של כל או"א, דע"ז הנה בכח כאו"א לעלות ולהגיע למדרגה היותר נעלית. וזהו אדם כי יקריב, דבכדי שהאדם יתקרב לאלקות הוא מכם, שבכם הדבר תלוי, והיינו מכם קרבן להוי', דמכם תקריבו את הקרבן להוי', דאין הכוונה רק הקרבן של הבהמה בלבד, כ"א מכם ממש, והוא מן הבהמה, הבהמה שבלבו של אדם, שהוא הנה"ב. מן הבקר ומן הצאן, הן המה הפרטי מדריגות דישנם בנה"ב, וכיודע הענינים בזה, דאינו דומה האופני הבירורים בכאו"א, דישנו שהנה"ב שלו הוא שור נגח ובעל מדות גסות ביותר, ויש שהוא צאן שהוא בהמה דקה, אף שגם זה בכלל בהמה, אבל הוא בדקות עכ"פ (וכמבואר באריכות* בקונטרס התפלה, תר"ס), וזהו שאומר אשר תקריבו את קרבנכם. והנה בהקרבן הגשמי הוא שמביאין בהמה גשמי' על גבי המזבח, והי' האש שלמעלה, וכדאיתא ביומא (כא, ע"ב) רבוצה כארי (גחלת שנפלה מן השמים בימי שלמה והיתה על המזבח, רש"י). ובזהר איתא* ארי' דאכיל קורבניו, הנה כמו"כ הוא בעבודה בנפש האדם, הרי יש אש שלמעלה, והוא הרשפי אש שבנפש האלקית, וכמאמר רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה, ואיתא במד"ר (הובא בילקוט) כאש שלמעלה, שאין האש מכבה למים ואין המים מכבין לאש, והיינו שבטבע הנפש האלקית הרי יש בו רשפי אש האהבה לאלקות, והוא בדוגמא אש שלמעלה שאין המים מכבין אותו, והמים הם מים רבים* בריבוי הטרדות בטרדת הפרנסה ובלבולים שונים בטרדות שונות המבלבלים בתורה ועבודה. ובכ"ז הנה גם הנהרות לא ישטפוה, לפי דרשפי אש האהבה שבנה"א הוא בדוגמת אש שלמעלה דאין המים מכבין אותה, ובזה צריך להיות ההקרבה של הנפש הבהמית, שגם הוא יהי' לו אהבה לאלקות, וכמ"ש ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך, וארז"ל בשני יצריה, דגם הנה"ב יהי' לו אהבה לאלקות, דזה בא ע"י

דיודע דקרבנות: ראה ד"ה טעמה הנ"ל, וש"נ.

יכול לומר: תנא דבי אלי' רבה פכ"ה.

ואין . . . בטרוניא: ע"ז ג, א. וראה ספר המאמרים אידיש בתחלתו.

כדאיתא במד"ר: במדבר רבה פי"ב, ג.

וכמבואר באריכות: ראה ג"כ שיחת שמח"ת תרס"א (בס' תורת שלום), ד"ה משכני (השני) תש"א.

ובזהר איתא: ראה זח"א ו, ב. זח"ב רעה, א. זח"ג יז, א. ועוד.

מים רבים: בארוכה ראה תו"א ר"פ נח. המשך מים רבים תרל"ו. ועוד.

התלבשות הנה"א בנה"ב, דתחלה הרי* הנה"ב אין לו שום ידיעה והרגש בעניני אלקות כלל, אמנם ע"י התלבשות הנה"א, ומתבונן בהתבוננות אלקי דגם הנה"ב יוכל להשיגו, הנה עי"ז נעשה התקרבות הנה"ב (וכמ"ש במ"א שנעשה חקיקה כללית בהנה"ב דאלקות הוא ג"כ דבר המובן והמושג גו'), הנה אח"כ הוא רב תבואות בכח שור, שמתהפך מבהמיותו ועולה ונכלל ברשפי אש התשוקה שבנפש האלקית, וכמו שע"י קרבן הגשמי הרי מתברר הניצוצי דצ"ח, הנה כמו"כ ע"י ההקרבה ברוחני' הרי מתברר ומתהפך החשוכא דנה"ב לנהורא. וזהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, דבתוך כל אחד ואחד הרי ע"י עבודתו בבחינת אתכפיא, והעיקר המביא לידי אתהפכא כו', הנה כד אתכפיא ס"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, בחינת האור והגילוי, שהוא בחינת סוכ"ע כו'.

קיצור. יבאר ענין הקרבנות בעבודה דאדם כי יקריב צ"ל מכם קרבן, אש שלמעלה ואש מלמטה אהבה דנה"א ודנה"ב. אהבה דנה"ב באה ע"י התלבשות נה"א בנה"ב.

ג) **ובזה** יובן מה שהמשכן הי' מעצי שטים דוקא, דלהיות שעיקר העבודה במשכן ומקדש הוא לאתהפכא חשוכא לנהורא, שזהו ענין עבודת הקרבנות כנ"ל (ובפרט* מעשה הקטרת), וע"י העבו' שבמקדש הנה עי"ז האיר גילוי אלקות בעולם, ולכן הי' מעצי שטים, דהנה שטה* פי' נטי', דהיינו שיש דבר שהוא אמצעי, וההטי' לאיזה צד, למעלה או למטה נק' שטה, וכן פי' שטות, דשטות הוא ההטי' מהידיעה והחכמה, דידיעה והשגה הוא דרך המיצוע, וההטי' מזה נק' שטות. והנה יש שטות דלעו"ז, וכמ"ש כי תשטה אשתו, ופי' רש"י תט מדרכי הצניעות, וכתוב וישב ישראל בשטים, הוא ענין* השטות דלעו"ז וכמארז"ל אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, ורוח הזה מכסה על האמת, ורוח שטות הוא רוח הקליפה וס"א, ונק' שטות ע"ד מלך זקן וכסיל, והם המכסים על האור והגילוי, דאלקות הוא אמת וחיים, וכמ"ש והוי' אלקים אמת הוא אלקים חיים, והרוח שטות מכסה על האמת והחיות אלקי', ולכן נק' בשם קליפה, וכמו הקליפה המכסה על הפרי, כן הרוח שטות מכסה מעלים ומסתיר על האור דגילוי אלקות. וזהו הסיבה מה שאפשר אשר האדם יכול להיות ח"ו עובר עבירה, דלכאורה איך אפשר הדבר אשר יבוא האדם לידי עבירה, והוא רק לפי שאינו מרגיש* שבזה הוא נפרד מאלקות, ונדמה לו אשר עודנו ביהדותו, ואם יודע את האמת כמו שהוא שע"י החטא ועון נעשה נפרד מאלקות הרי לא הי' עושה את דבר העבירה ר"ל בשו"א, לפי שבטבע כל ישראל שאינו רוצה בשו"א ואינו יכול כלל להיות נפרד מאלקות, והראי' דכאשר בא לידי נסיון וכופין אותו ח"ו על ענין של כפירה דאז א"א לטעות ולחשוב שאינו נעשה נפרד מאלקות ה"ה משליך חיי מנגה, ומקבל עליו כל המיני יסורין ח"ו ומוסר נפשו על קדושת שמו ית', וכן נראה במוחש ממש גם אפילו בדרגות הפחותות בקל שבקלים

דתחלה הרי: להעיר מהמשך ר"ה ה'תש"י פי"ב, יג, כא ואילך.

ובפרט מעשה: ראה תו"א פ' וישב רד"ה בכ"ה בכסלו. אוה"ת פ' תולדות הגהה לרד"ה ראה ריח בני.

דהנה שטה: ראה בכהנ"ל המשך וככה תרל"ז פט"ל ואילך. קונטרס ומעין.

בשטים . . . השטות: סנהדרין קו, א. ספרי במדב"ר ותנחומא ס"פ בלק.

שאינו מרגיש: ראה תניא פכ"ד כה. קונטרס ומעין מ"ב ואילך.

ופושעי ישראל דעלולים למסור נפשם על קדושת שמו ית', לפי דאז הרי יודע ומרגיש בנפשו, ואינו רוצה ח"ו להפרד מאלקי ישראל, דכזה להיות ח"ו וח"ו נפרד מאלקי ישראל אין ביכולת שום בר ישראל, אבל בשארי דברים, היינו בשארי עבירות ר"ל, הרי אינו יודע ואינו מרגיש שנעשה עי"ז נפרד מאחדותו ית', ונדמה לו כי הוא עוד ביהדותו כאשר הי', וזה בא מהרוח שטות דסט"א שמכסה על האור והגילוי שלא יורגש בו, פי' דהרוח שטות גורם לו להאדם העדר ההרגש, והיינו שתוקף החמדה* בתאווה והחמימות דנה"ב גורם לו הקרירות והעדר ההרגש בענינים הרוחני', פי' דיא צוגעבונדקייט און צעק אַכטקייט אין עניני חמדה ותאווה ברתחה, זה מקרר ההרגש (דעם דערהער און געפיל) בענינים הרוחני', ער איז אזוי פיל איבערגעגעבען בעניני תאוותיו ורצונותיו החומרי' והגשמי' אז דער רוחנית'דיקער הרגש איז בא אים בתכלית ההעלם וההסתה, והיינו שנעשה בלתי מרגיש כלל, ואינו מרגיש להנועם והעריבות והטוב והעילוי בקיום המצות, וכן אינו מרגיש הפחיתות בריחוקו מאלקות שנעשה עי"י חטא ועון, ובד"כ הוא כיסוי הנה"ב שמכסה על הנה"א, דהנה הנה"א הוא אלקות בעצם מהותו, ובפרט הניצוץ שבו* (הוא הניצוץ פרטי השייך אל גופו הפרטי כו'), שע"י הוא מרגיש בכל הענינים האלקי', ומרגיש מאד בדבר שהוא מנגד לאלקות, והיינו דדבר שאינו אלקות בגילוי אינו רוצה בו, ובפרט בדבר שהוא מנגד על אלקות, ובורח מזה כבורח מדבר המזיק, וכאדם הבורח ממות, דברור לו להנה"א דמיתה רוחני' ר"ל הוא קשה יותר מיתה גשמי' ח"ו, וכל תשוקתו וחפצו הוא באלקות, ולעשות כלים לאלקות, וכל גסות וחומרי' ישות ומציאות הנה"ב, ה"ה מכסה ומסתיר ומעלים על ההרגש דנה"א, ובפשיטות הוא אז דער געשמאק פון וועלט (עולם שהוא העלם) איז מכסה ומסתיר אויף דעם הרגש אלקי, שזהו היפך הכוונה ממש, ממה שהיתה כוונה העליונה בבריאת העולמות דנתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים עי"י עבודת האדם בגוף ונה"ב, ולהיות בעולם זה דוקא ולבררו ולזככו, ובפועל בא להיפך ח"ו, שהעולם מסתיר אצלו על אור האמת, ונתעבה ונתגשם כל כך עד שנחסר אצלו כל חוש מההרגש (הנק' פילען) בענינים הרוחנים שזה בא בסיבת הנה"ב, שהוא קבוע ומושרש בעניני העולם, וזהו כל מהותו וענינו, ובהם יהגה ויחשוב וידבר בחיות בהרגש, מיט א גרויסען גישמאק, אשר הרגש זה בכללותו ובפרט ענין הנועם (דער גישמאק) שיש לו בזה הוא שולל את ההרגש ברוחני', והעיקר הוא מפני הקרירות של הנה"ב, די עצם קאלטקייט שלו אין ענינים רוחני' מפני שהוא בהמי בעצם מהותו, דשמו מוכיח עליו נפש הבהמי, כל חיותו והרגשתו הוא רק בענינים בהמי', וכמו שאנו רואין במוחש דיש אנשים כאלו אשר לבד זאת שהם ריקים מחכמה תורה ומדות ישרות הנה מעשיהם כמעשה בהמה ממש, שדורסים ומלעיגים ר"ל מענינים הרוחני' אשר אין להם שום מושג כלל, וה"ה כבהמה ממש, ההולכת ודורסת מבלי הבחן כלל, אם הוא עפר ועץ או גוף אדם, שהוא מפני העדר

שתוקף החמדה: להעיר מד"ה ויאמר משה תש"ט (קונטרס סג) פי"ב יג.

הניצוץ שבו: אולי הכוונה למ"ש בע"ח שער דרושי אבי"ע פ"א (הובא בלקו"ת ד"ה ושמתי כדכד השני פ"ב): יש ניצוץ קטן מאד שהוא בחינת אלקות כו' וזה הניצוץ מתלבש בכח ניצוץ אחד נברא כו' הנק' יחידה עכ"ל. ויותר נ"ל שמכוון כאן לניצוץ נברא הנ"ל. ועייג"כ לקו"ת פ' אמור ד"ה ונקדשתי פ"ה. דרך חיים פ"ח. קונטרס העבודה פ"ה.

ההרגש, דבהמה הרי אין לה דעת, כמו"כ ישנם אנשים כאלו שהם כבהמה ממש, ולועגים על התורה ומצות (ומהם הבוחרים להם דרכים שונים מצוה זו הם מקיימים, ובזה אינם רוצים לקיימה כו'), והדומה, דכ"ז הוא בא מהעזות והקרירות דנה"ב אשר זה הוא הסיבה והגורם מה שאדם בא לידי עבירה ר"ל שהוא רוח שטות דסט"א והכיסוי דנה"ב שהם מעלימים ומסתירים על אור האמת עד שנעשה היפך הכוונה העליונה, דכוונה העליונה שנברא העולם בכדי לבררו ולעשותו כלי לאלקות, וע"י כיסוי הנה"ב הנה בא ההיפך ממש, שהעולם לא די שאינו מתברר ומזדכך הנה עוד מעלים ומסתיר על אור האמת, וזהו הרוח שטות שמכסה על האמת.

קיצור. יבאר דרוח שטות, תוקף התאוה ונה"ב בכלל, מכסים על האמת וגורמים העדר הרגש האלקות ועילוי המצות, ופחיתות הריחוק מהם.

ד) **אמנם** זה שהנה"ב מכסה על הנה"א, והיינו הרוח שטות, שמכסה ומעלים על אור האמת והגילוי והיינו ד' אָס וו אָס וועלט איז מעלים אויף אלקות, הוא רק על המדות דנה"א אבל לא על העצמות דנה"א. דהנה כתיב יעקב חבל נחלתו, דהתקשרות הנשמה באלקות הוא חבל* השזור מתרי"ג נימין, דהחבל הוא הנשמה עצמה, דנשמתו של אדם הוא החבל המקשרו באלקות, ולזאת הנשמה עצמה שזורה מתרי"ג נימין, וכדאיתא בסש"ב פנ"א, דהנשמה כלולה מתרי"ג כחות, וטעם הדבר הוא דארז"ל (סנהדרין פ"ד מ"ה) חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, דעולם הוא מלשון העלם, דכל או"א חייב לומר דהעלם וצמצום הראשון נברא בשבילי, בכדי לבררו ולזככו, והאדם הוא בציור רמ"ח אברים ושס"ה גידים שהם במספר תרי"ג, דלכן כל המדרי' בהשתל' הם במספר הזה, ולכן הנה גם בהנשמה הרי יש ג"כ תרי"ג כחות, שבהם תלויים התרי"ג מצות, וחבל זה דנשמה הרי מתקשר באלקות, וכמו החבל שראשו אחד קשור למעלה וראשו השני קשור למטה הרי עי"ז נעשה ההתקשרות להיות לאחדים, הנה כמו"כ הוא ג"כ בחבל דנשמה, שראשו האחד קשור למעלה, והוא התקשרות אות ה' תתאה בהג' אותיות יה"ו, וראשו אחד קשור למטה, והוא בהארת הנשמה המתלבשת בגוף האדם להחיותו, וזהו יעקב חבל נחלתו, דגם במדריגות הנמוכות שהם בבחינת עקביים הנה ע"י חבל דנשמה ה"ה קשורים בהעצמות, וכביכול שהם (נש"י) נחלתו של מעלה, ועי"ז הם קשורים בתכלית ההתקשרות. והנה ענין הכפירה ר"ל או עבירה שהיא בכרת ח"ו הלא הם נוגעים לעצם ההתקשרות, היינו בכללות ההתקשרות שהם עצם הנשמה ועצם הנפש, וע"ד דכתי' כי עוונתיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם, דאלקיכם פי' אלקה שלכם, והיינו האלקות שבנשמה, וענינים אלו ה"ה נוגעים בכללות ההתקשרות, וידוע* דעל עצם הנשמה הרי אין שום דבר המעלים ומסתיר, ולזאת כאשר בא איזה דבר הנוגע בכללות התקשרות נפשו, שיכול להיות נפרד עי"ז מאלקות ח"ו וכנ"ל דאיש ישראל אינו רוצה בשום אופן ואינו יכול ח"ו להפרד מאלקות ולכן נרגש אצלו דבר זה, אבל בשארי עבירות ח"ו שאינם בכרת ה"ה נימין פרטים, ולכן אינם נרגשים אצלו כ"כ.

הוא חבל: ראה אגרת התשובה פ"ה וא"ו.

וידוע: ראה תניא פי"ט. קונטרס העבודה פ"ה.

והגם דבעברו על אחת ממצות הוי' אשר ציוה לעשותן ואינו עושה, או עושה אחת ממצות הוי' אשר ציוה הוי' לבלתי לעשותן, הרי עי"ז נפסק הנימה פרטית (דבפרט זה ה"ה כל העצמות של הפרט הזה), ועוד יותר שפועל חלישות בכללות החבל, ובכ"ז הנה להיותם רק נימין פרטים הרי אינו נרגש אצלו כ"כ, והיינו שבזה הנה המדות דנה"ב מעלימים ומסתירים על המדות דנה"א, והיינו שאינו נרגש אצלו האור והחיות האלקי, וזהו הסיבה שבא לידי עבירה ר"ל, והיינו הרוח שטות דסט"א שמכסה ומעלים על אור האמת, שאינו נרגש אצלו האור האלקי, וכה הנה יורד ר"ל מדחי אל דחי עד שבא לעשות דבר איסור ר"ל והוא מצד הרוח שטות כנ"ל.

קיצור. ימשיך דרוח שטות מכסה רק על מדות דנה"א ולא על עצמותה ועצם ההתקשרות.

ה) **והנה** כשם שיש הטי' למטה מן הדעת שהוא נק' בשם שטות דקליפה, הנה כמו"כ ישנו הטי' למעלה מן הדעת, והוא שטות דקדושה. והענין הוא דהנה ארז"ל (כתובות יז ע"א) אמרו עליו על ר' יהודא בר' אילעאי שהי' נוטל בד של הדס ומרקד לפני הכלה וכו' רב שמואל בר רב יצחק מרקד אתלת (שלש בדין, זורק אחת ומקבל אחת, רש"י), א"ר זירא קא מכסיף לן סבא (שמזלזל בכבוד ת"ח ונוהג קלות ראש בעצמו, רש"י), כי נח נפשי' אפסיק עמודא דנורא בין דידי' לכולא עלמא וכו', א"ר זירא אהני לי' שוטי' לסבא (שוט של הדס שהי' מרקד בו, רש"י) ואמרי לי' שטותי' לסבא (שהי' מתנהג כשוטה, רש"י), ואמרי לה שיטתי' לסבא (שיטתו ומנהגו, רש"י), דשטות זו ה"ה למעלה מן הדעת, שהוא מדריגה גבוה ונפלאה במאד מאד, דאיש ואשה הרי זכו הרי שכינה שרוי' ביניהם, דאיש הוא אש י' ואשה הוא אש ה', וכאשר זכו אז ה"ה י"ה כו', (ובא בגילוי בנין עדי עד כו'), א"כ ה"ז מדריגה גבוה, לכן בשביל זה זכה לגילויים נעלים ביותר דאפסיק עמודא דנורא כו', שזהו בחינת גילוי אור בגילוי ממש כו'. וביאור הענין הוא דהנה אוא"ס הרי לית מח' תפיסא בי' כלל, והוא למעלה מגדר השגה, דכל השגה הנה גם היותר נעלית הרי הוא בגדר השגה עכ"פ, אבל מה שאינו בגדר השגה הרי א"א שיותפס בהשגה כלל, וכדאיתא בסש"ב פי"ח ולגבי הקב"ה שהוא למעלה מן השכל והדעת ולית מחשבה תפיסא בי' כלל הכל כפתיים אצלו יתברך כדכתיב ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך ואני תמיד עמך וגו' כלומר שבזה שאני בער ובהמות אני תמיד עמך, דבכדי להגיע לעצמותו ית' הוא ע"י ביטול הרצון שלמעלה מטעם ודעת, ולכן נק' בחינה ומדריגה זו בשם שטות, וזהו ג"כ מה שהנביא נק' בשם משוגע, וכמ"ש מדוע בא המשוגע הזה, דהנה בעת התגלות הנבואה הי' צ"ל בהפשטת הגשמי*, והיינו הפשטת השכל והמדות ולהיות בבחינת ביטול שלמעלה מטו"ז, דזהו ג"כ ענין הפשטת הלבושים בעת הנבואה, וכמ"ש בשאול ויפשט גם הוא את* בגדיו ויתנבא, דהלבושים הם באים מצד חטא עה"ד דקודם החטא כתיב ויהיו שניהם ערומים כו' ולא יתבוששו, וע"י חטא עה"ד נתחדש

בהפשטת הגשמי: תניא קו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח בשם ר"מ פ' משפטים. וראה זח"ב קטז, ב. – ועייג"כ טוש"ע אוח"ס צ"ח. שו"ע רבנו שם והל' ת"ת פ"ד ס"ה.
 את: בכתוב (ש"א יט, כד) ליתא תיבת "את". אבל כפנים הוא בגכ"ק דתרנ"ח, משא"כ בומעין (מאמר כו פרק א').

ענין הלבושים, וידוע דעיקר החטא הוא ההרגש המעורב בטו"ה, וכתוב וידעו כי עירומים הם שנתחדש בהם ההרגש המעורב בטו"ה, שזהו ג"כ ענין הלבושים, ההרגש המעורב בטו"ה, ובשרשו הוא הרגש השכל והמדות, ולכן בעת הנבואה הי' צ"ל הפשטת הלבושים שהו"ע הפשטת ההרגש דשכל ומדות, והיינו להיות בבחינת ביטול הכחות והחושים, וכמבואר ברמב"ם בהלכות יסוה"ת, מיסודי הדת לידע שהא-ל ית' מנבא בנ"א, והנבואה חלה על חכם וגיבור המתגבר על יצרו, ואין יצרו מתגבר עליו בשום דבר, וכמבואר שם בארוכה, ולכן נק' בחינה זו שטות, שזהו ההטי' למעלה מן הדעת וההשגה, ולהיות שהעבודה במשכן ומקדש הוא לאהפכא חשוכא לנהורא דהחושך עצמו יאיר, והיינו דמהשטות דלעו"ז יהי' בבחינת שטות דקדושה. לכן הי' המשכן מעצי שטים דוקא, והיינו הלמעלה מן הדעת המתברר ונעשה מן הלמטה מן הדעת. וזהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוך כאו"א, וזה בא ע"י עבודת האדם בעבודת הבירורים שלו, שפועל לאהפכא חשוכא לנהורא, והיינו להפוך את הלמטה מן הדעת דעולם (פון וועלט), שיהי' מזה למעלה מן הדעת, דישנם כמה דברים באדם שהוא נוהג ועושה כן וויילע אזוי טוט וועלט, והדברים האלה הם כמו חוק שבלתי מזיזים אותו ממקומו לפי דכן הוא הנהגת העולם, וכמו בכמה עניני נימוס והדומה כו', הנה את זה צריכים להפכו אל הלמעלה מן הדעת בעבודה, וכמו עד"מ זמני האכילה וזמני השינה, הנה מצד הרגש העולם הם קבועים בעתים וזמנים, וגם כשצריך להתעסק במו"מ ומ"מ הנה זמנים האלו ע"פ הרוב בלתי ניזזים ובלתי נידחים כלל ועיקר, וזמני הקביעות של תורה ותפלה הם נדחים ואין להם קבע, ויש שהם נדחים ח"ו לגמרי, הנה האדם אשר נותן איזה חשבון לנפשו, האם יש איזה חכמה בהנהגה כזו, דמי הוא היודע עתו וזמנו, וכדאיתא במד"ר* אין אדם שליט לומר המתינו לי עד שאעשה חשבונותי ועד שאצוה לביתי כו' ואיך יתן כל נפשו על דבר שאין בו ממש כלל, ועל העיקר מה שהיתה הכוונה בירידת נשמתו למטה הוא שוכח לגמרי, והוא רק מצד הרוח שטות שמכסה על האמת, הנה זאת תהי' עבודתו להפוך שטות זה דעולם, ויעמוד על נפשו ויקבע לו עתים לתורה, ואז הנה ושכנתי בתוכם, שיאיר לו גילוי אור אלקי בנפשו, וזהו כד אתכפיא סט"א, שע"י שפועל להפוך את השטות דנה"ב און דעם קאך פון וועלט אל הקדושה בקיום התורה והמצות, אז אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, שמאיר ומתגלה אור הסובב כל עלמין.

קיצור. יבאר שטות והטי' למעלה מטעם ודעת דקדושה, וכמו הפשטת הרגש השכל והמדות בעת הנבואה. המשכן מעצי שטים, אתהפכא דשטות דלעו"ז לשטות דקדושה. ועד"ז בעבודת כאו"א.

באתי לגני תשי"א

תפקיד דור השביעי, לעשות דירה לו יתברך בתחתונים

מאמר קבלת הנשיאות של כ"ק אד"ש מה"מ
המאמר היסודי של עבודת דור השביעי
שראוי ללמדו מידי שנה בשנה

רקע ונקודת המאמר

מאמר זה נאמר בהתוועדות מוצאי יו"ד שבט, אור לי"א שבט תשי"א, במלאת שנה להסתלקות אדמו"ר הריי"צ ביו"ד שבט תש"י, ואמירתו הייתה הסימן¹ לקבלת הנשיאות בגלוי של כ"ק אד"ש מה"מ.

תוכן המאמר עוסק בביאור המאמר "באתי לגני" תש"י, ובעיקר הסעיף הראשון שבו, בעניין עבודת בני ישראל להמשיך השכינה למטה. ובמאמר זה נמצאים כל יסודות העבודה של דור השביעי מאז ואילך: המטרה, להמשיך עיקר שכינה למטה. הדרך, הפצת אלוקות בכל מקום, מתוך אהבת ישראל, באופן של שטות דקדושה. ועד להסיום בדברים ברורים אודות "והוא יגאלנו".

המאמר נאמר בשלשה חלקים, כשכל חלק במאמר הוא נושא בפני עצמו, שאפשר ללמדו בפני עצמו (כפי שיפורט לקמן). בכל חלק בפני עצמו, מוזכרים כל רבותינו נשיאינו², ובחלק האחרון – פעמיים.

לאחר החלק הראשון של המאמר, ציוה לנגן ניגון מאדמו"ר הריי"צ ומאדמו"ר הרש"ב. לאחר החלק השני, ציוה לנגן ניגון מאדמו"ר המהר"ש ומאדמו"ר הצמח צדק. לאחר החלק השלישי והשיחה שבהמשך אליו, ציוה לנגן ניגון מאדמו"ר האמצעי. ולאחר שיחה נוספת, ציוה לנגן את הניגון בן ד' בכות של אדה"ז.

לקראת י"א ניסן באותה שנה, יום הולדתו של כ"ק אד"ש מה"מ, הגיה את המאמר ונתנו לפרסום.

(1) ראה שיחת ש"פ וירא תשמ"ג, בנוגע לזמן התחלת נשיאות אדמו"ר הרש"ב, שהוא מאז שהחל לומר דא"ח. ושם מבאר שזהו בבחינת "עבודתן מחנכתן", עיין שם.

(2) מאדה"ז ואילך. בשבת שלאחר מכן אמר מאמר ד"ה "היושבת בגנים", ובו הזכיר גם את הבעש"ט והרב המגיד.

מהלך העניינים במאמר

התאווה של הקב"ה לדירה בתחתונים דווקא.

החלק השלישי (סעיפים ו-ט)

הוא תביעה עבודתית למעשה בפועל: מספר סיפורים על הנהגת רבותינו נשיאינו באהבת ישראל בלי חשבונות, בדרך שטות דקדושה (סעיף ו). מבאר על הסתלקות אדמו"ר הרי"צ, שאין הכוונה לעליה למעלה חס ושלום, כי אם "שהוא נמצא למטה, אלא שהוא בבחינת רוממות" (סעיף ז). מורה את תפקיד דורנו, להפיץ יהדות ואלוקות בכל מקום (סעיף ח). וחותם באמונה ש"הוא יגאלנו" (סעיף ט).

חלק ראשון (סעיפים א-ג)

מבאר את דברי המדרש אודות סילוק השכינה מהעוה"ז והשראתה שוב על ידי הצדיקים: פותח בביאור דברי המדרש "עיקר שכינה בתחתונים היתה", לברר מהי הדרגה של "עיקר שכינה" (סעיף א). מביא אודות שבע הדורות של סילוק השכינה וחזרת השכינה (סעיף ב). מסיים בעניין החביבות של הדור השביעי. ומפנה את הדברים אלינו, שאנו הדור השביעי המוריד את השכינה למטה (סעיף ג).

חלק שני (סעיפים ד-ה)

יותר 'השכלתי' ומעמיק, מבאר את ענין

בס"ד. יו"ד שבט, תשי"א

כותב כ"ק מו"ח אדמו"ר, במאמרו ליום הסתלקותו, יו"ד שבט ה'שי"א:

באתי לגני אחותי כלה, ואי' במד"ר (במקומו) לגן אין כתיב כאן אלא לגני, לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה. עכ"ל. ולהבין דיוק הלשון עיקר שכינה, הנה בפ"י שכינה מבאר כ"ק אדמו"ר הזקן^א שנק' שכינה ע"ש ששוכנת ומתלבשת, מלשון ושכנתי בתוכם, שהוא ראשית התגלות או"ס. והנה ממה שכותב שראשית התגלות או"ס נק' בשם שכינה, מובן מזה שענין שכינה הוא למעלה מעלה מאצי' ג"כ, גם בבחי' האור שלפני הצמצום, שהרי ראשית ההתגלות הוא באור א"ס שלפני הצמצום, וכמוש"כ כ"ק אדמו"ר האמצעי^ב כי הארת הקו וחוט לגבי עצמיות או"ס נק' בשם שכינה. כי ענין שכינה הוא בכל מקום לפני ענינו. לגבי אצי' הנה המל' נק' בשם שכינה. וגם בזה מה שמל' דאצי' נק' שכינה מבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ^ג שזהו דוקא כמו שנעשית בחי' עתיק לעולם הבריאה, אבל בהיותה באצי' היא מיוחדת עמהם (עם הספירות דאצי') ולא שייך לשון שכינה, ומ"מ אי"ז סותר למ"ש לעיל שהקו נק' בשם שכינה, כי שכינה שנאמר בדרז"ל היינו מל' דאצי', ואף גם זאת רק כשנעשית בחי' עתיק לבריאה דוקא, אבל בשרשה, היינו כמו שהוא לגבי או"ס, הנה גם הקו נק' בשם שכינה. ואחד הטעמים מה שהקו נק' בשם שכינה לגבי או"ס, כתב כ"ק אדמו"ר מהר"ש^ד לפי שהקו כוונת המשכתו בשביל שיתלבש בעולמות ונש"י, ולכן הנה גם בראשיתו נק' בשם שכינה. ולמעלה יותר שכינה בשרשו הראשון למעלה מהצמצום, מבאר כ"ק אדמו"ר נ"ע^ה שגילוי האור כמו שהוא לפה"צ, נק' בשם שכינה. שבכללות האור שלפני הצמצום יש בו ג' מדריגות, עצם האור והתפשטות האור, ובהתפשטות האור ב' מדריגות גילוי האור כמו שהוא לעצמו שזהו מקור אור הסובב, וגילוי האור לעצמו השייך להעולמות שזהו מקור אור הממלא, וגילוי האור הזה נק' בשם שכינה. ואף שהוא לפני הצמצום וא"א שיהי' מקור לעולמות, שלכן הוצרך להיות הצמצום, וצמצום הראשון שהוא בבחי' סילוק דוקא, מ"מ נק' בשם שכינה. וזהו דיוק הלשון עיקר שכינה בתחתונים היתה, היינו שגילוי השכינה בתחתונים, הוא לא השכינה כמו שהוא לגבי אצי', היינו מל', גם לא כמו שהוא לגבי או"ס, היינו הקו, כ"א עיקר ופנימיות השכינה היתה בתחתונים דוקא, כי האור^ו שנתלבש בעולמות ה"ה בא בסדר והדרגה. ולמעלה מאיר בגילוי יותר, וכל מה שנמשך ומשתלשל מתמעט האור. וכן הוא בכלל באור דסדר השתלשלות. ואף שקודם חטא הי' גם למטה האור בגילוי, מ"מ

(א) בתניא פמ"א ופנ"ב.

(ב) בביאור ע"פ הוי' לי בעוזרי (הובא בד"ה וככה הגדול [תרל"ז] פכ"ז) נדפס באוה"ת האזינו ע' א'תתכנג. בלקוטי-תורה שיר השירים ביאור דשחורה אני רפ"ב [ח, ב].

(ג) בד"ה וככה שם.

(ד) המשך רס"ו ד"ה קדש ישראל [עמ' תקטז ואילך]. ועייג"כ ד"ה וידבר אלקים אכה"ד תרצ"ט [סה"מ תרצ"ט עמ' 571].

(ו) בארוכה בד"ה איכה פ' דברים, עת"ר [סה"מ עת"ר עמ' רטו].

הי' גם אז גילוי האור יותר למעלה. וכמארוז"ל¹⁾ נטה ימינו וברא שמים נטה שמאלו וברא ארץ. אלא הכוונה על האור שלמעלה מעולמות, עיקר שכינה.

(ב) **והנה** זה דעיקר שכינה בתחתונים היתה, מבואר מהמדרש דתחתונים קאי על עוה"ז הגשמי, וכמו שמבאר דע"י חטא עה"ד נסתלקה השכינה מארץ לרקיע, וע"י מתן תורה על הר סיני באתי לגני לגנוני. ועיקר הסילוק שנעשה ע"י החטא הוא בחטא עה"ד דוקא. וכמו שבענין החטא, הרי עיקר החטאים הי' חטא עה"ה, שהרי ע"י חטא עה"ד הי' נתינת מקום לשאר החטאים, וחטא עה"ד הי' סיבה וגורם להחטאים דקין ואנוש וכו', כמו"כ הוא בפעולת החטא, דהסילוק שנעשה ע"י החטא הנה עיקר הסילוק הוא מה שנסתלק ע"י חטא עה"ד מעוה"ז התחתון דוקא. דכשם שעיקר שכינה בתחתונים הוא בעוה"ז דוקא, הנה כמו"כ הוא בהסילוק דעיקר הסילוק הוא מה שנסתלקה מהארץ דוקא, שזה נעשה ע"י חטא עה"ה, שע"י נסתלקה השכינה מארץ לרקיע, וזהו ג"כ הטעם שאינו מצרף (בהמאמר) חטא עה"ד עם החטאים דקין ואנוש וחושב זה בפ"ע, לפי שבהחטאים דקין ואנוש נסתלקה השכינה מרקיע לרקיע, מה שאין כן בחטא עה"ד שנסתלקה מארץ לרקיע, שלבד זאת שהסילוק מהארץ, זה בעיקר נוגע לנו, הנה זהו גם עיקר ענין הסילוק.

(וממשיך במאמר) ואח"כ עמדו ז' צדיקים והורידו את השכינה למטה, אברהם זכה והוריד את השכינה מרקיע ז' לו' כו' (ומקצר בזה ומסיים) עד כי משה שהוא השביעי (וכל השביעין חביבין) הורידו למטה בארץ. דעיקר ענין ההמשכה הוא ע"י משה, שהרי משה דוקא הורידו למטה בארץ, דכשם שבענין הסילוק מלמטלמ"ע הרי העיקר הוא בחטא עה"ד שנסתלק מהארץ כנ"ל, הנה כמו"כ הוא בענין ההמשכה מלמעלה למטה, עיקר ענין ההמשכה הוא למטה בארץ דוקא, דלבד זאת שההמשכה למטה בעיקר נוגע לנו, הנה זהו גם עיקר ענין ההמשכה. וזה נעשה ע"י משה דוקא. והטעם לזה מבאר בהמאמר במוסגה, כי כל השביעין חביבין.

(ג) **והנה** מלשון רז"ל וכל השביעין חביבין ולא כל החביבין שביעין, מוכח מזה שעיקר המעלה הוא זה שהוא שביעי, ומפני זה שהוא שביעי מצד זה הוא חביבותו, היינו שחביבותו אינו מצד ענין התלוי בבחירתו רצונו ועבודתו, כ"א בזה שהוא שביעי, שזה בא מצד התולדה, ובכ"ז הנה כל השביעין חביבין. ולכן זכה משה שניתנה תורה על ידו. והנה ביאר כ"ק מו"ח אדמו"ר (בתחילת בואו לאמריקה)²⁾ שגם בענין דהשביעין חביבין ניכר מעלת הראשון, שהרי כל ענין שביעי הוא שהוא שביעי לראשון. וביאר אז מעלתו של הראשון שזהו אברהם אבינו, מפני עבודתו, ושהיתה עבודתו במס"נ. ואינו מסתפק בזה עדיין, ומוסיף עוד (אף דלכאורה אי"ז נוגע שם לגוף הענין) דאופן המסירת נפש שלו הי' שלא חיפש מס"נ, שזהו ההפרש בין המס"נ דאברהם אבינו להמס"נ דר"ע, דהמס"נ דר"ע הי' וואס ער האָט געזוכט [שהוא חיפש] מס"נ, מתי יבוא לידי ואקיימנו, משא"כ באברהם הנה המס"נ שלו הי'

¹⁾ ראה פדר"א פי"ח. זח"א ל, א. זח"ב כ, א. לז, א. פה, ב.

²⁾ סד"ה החדש הזה לכם, הי'ש"ת [סה"מ הי'ש"ת עמ' 92 ואילך].

בדרך אגב. דאברהם ידע שעיקר העבודה הוא כמ"ש ויקרא שם בשם הוי' אל עולם, א"ת ויקרא אלא ויקריא, אז יענער זאל אויך שרייען [שגם הזולת יכריז], ואם נצרך לזה בדרך אגב מס"נ, הנה גם זה ישנו. וכ"כ גדלה מעלת עבודתו והמס"נ שלו, עד אשר גם משה מה שזכה שניתנה תורה על ידו הוא מטעם כי השביעין חביבין, שהוא שביעי לראשון. והקב"ה א"ל (למשה) במקום גדולים (אברהם) אל תעמוד. והנה אף כי גדלה חביבות השביעי ואין זה בא לא ע"י בחירה ולא ע"י עבודה, כי אם פארטיקערהייט [מן המוכן] מצד התולדה, מ"מ אין בזה הגבלה שנאמר שנפלאות הוא, ואינו שייך אלא ליחידי סגולה, כ"א ע"ד שמבואר בתנא דב"א (פ"ט ופכ"ה) ומובא בדא"ח שכל ישראל ואפי' עבד ואפי' שפחה" יכולים להגיע להשראת רוח"ק, וכל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב. אלא שמ"מ דארפמען ניט זיין גענארט ביי זיך [לא צריך להיות מוטעה בעצמו], וצריך לידע אשר במקום גדולים אל תעמוד. וכל מעלת השביעי הוא שהוא שביעי לראשון אז ער קען דורכפיהרן [שיכול לבצע ולהשלים] עבודת ושליחות הראשון דאל תקרא ויקרא אלא ויקריא. וזהו החביבות דהשביעי שהוא הממשיך השכינה, ולא עוד אלא שממשיך עיקר השכינה. ועוד יותר שממשיך בתחתונים.

והנה זה תובעים מכאו"א מאתנו דור השביעי, דכל השביעין חביבין, דעם היות שזה שאנחנו בדור השביעי הוא לא עפ"י בחירתנו ולא ע"י עבודתנו, ובכמה ענינים אפשר שלא כפי רצוננו, מ"מ הנה כל השביעין חביבין, שנמצאים אנחנו בעיקבתא דמשיחא, בסיומא דעקבתא, והעבודה – לגמור המשכת השכינה, ולא רק שכינה כ"א עיקר שכינה, ובתחתונים דוקא.

(ד) **והנה** אחרי שמבאר בהמאמר דעיקר שכינה בתחתונים היתה וגם אח"כ המשיכה משה (השביעי) לארץ דוקא אומר: ועיקר גילוי אלקות הי' בבית המקדש (ומביא ע"ז הפסוק) דכתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כאו"א מישראל, וזהו (ג"כ מש"כ) צדיקים ירשו ארץ וישכנו לעד עלי' דצדיקים ירשו ארץ שהוא ג"ע, מפני שהם משכינים (היינו ממשיכים) בחינת שוכן עד מרום וקדוש (הענין הזה דשוכן עד אינו מבאר בהמאמר, ומבואר הוא בלקו"ת עפ"י מאמר הזהר) שיהי' בגילוי למטה, וזהו באתי לגני לגנוני למקום שהי' עיקרו בתחילה דעיקר שכינה בתחתונים היתה. והענין הוא (ביאור הענין להבין מפני מה היתה עיקר שכינה בתחתונים דוקא) דהנה תכלית הכוונה בכריאת והשתלשלות העולמות, דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים.

והנה רבינו הזקן מבאר בזה^ט אשר תכלית השתלשלות העולמות וירידתם אינו בשביל עולמות העליונים, הואיל ולהם ירידה מאור פניו ית', ואא"ל שהכוונה הוא בשביל הירידה. דהנה ידוע דהבריאה הוא רק בכח העצמות, וכמ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי אשר

(ח) בתנא דבי"אליהו פרק ט' איתא דאפילו עו"ז. ולכאורה קשה מב"ב (טו, ב) דמוכח שם דלכולי עלמא אין שכינה שורה על עו"ז. ועיי"ש בחדא"ג ובמה שציין שם. ועיין אגרת תימן להרמב"ם דמשמע דאפשר להיות נביא גם מעו"ז. וצ"ע.

(ט) בתניא פל"ו.

מהותו ועצמותו שמציאותו הוא מעצמותו ואין לו עילה קודמת ח"ו, הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש. היינו שההתהוות אינה מהגילויים כי אם מהעצמות, וא"כ א"א לומר שתכלית ההתהוות היא בשביל עולמות העליונים, שהרי גם עולם האצי' הוא גילויי ההעלם וא"כ זהו ירידה מאור פניו ית', כי כשהיו אורות האצי' בהעלם היו במדרי' גבוה הרבה יותר. ועוד שכיון שזהו רק גילויים הרי אא"ל שהעצמות הוא בשביל גילויים, אלא שהתכלית הוא עוה"ז התחתון. וכמ"ש אדמו"ר האמצעי בפ' זו⁽¹⁾ (פ' בשלח) בענין ההפרש בין עולמות העליונים לעוה"ז, דבעוה"ז נרגש שמציאותו מעצמותו (וכמבואר בהמשך דר"ה דהאי שתא, ההפרש בין נברא ואור, דאור הוא רא' על המאור, דכשאנו רואים אור, האור עצמו מראה ומגלה שיש מאור, משא"כ יש הנברא הנה לא זו בלבד שאינו מגלה בורא, אלא עוד זאת שהוא מעלים ומסתיר על זה, ואדרבה נרגש שמציאותו מעצמותו (אלא שמצד השכל מוכרח שאינו כן)). ואף שזהו רק בהרגשתו, מ"מ הנה זה גופא שיהי' נדמה עכ"פ שמציאותו מעצמותו זהו מפני ששרשו מהעצמות שמציאותו מעצמותו. נמצא מובן שהכוונה בהבריא והשתלשלות אינה בשביל עולמות העליונים שענינם גילויים, כ"א הכוונה הוא עוה"ז התחתון, שנדמה לו שאינו גילוי כ"א עצמי, היינו מציאותו מעצמותו, וע"י העבודה בו, ע"י אתכפיא ואתהפכא, נתגלה העצמות, בשבילו הי' בריאת והשתלשלות העולמות.

ה) **והנה** לא מיבעי להשיטה שמביא אדמו"ר הצ"צ⁽²⁾ שגם הכלים דאצי' הוא גילויי ההעלם, דלשיטה זו הרי בודאי אין הכוונה בשביל האצי' כי הרי זה ירידה ורק גילויים, אלא גם להשיטה השני' שמביא שם שהכלים הם בריאה יש מאין, הנה מבואר בכ"מ שמה שאנו אומרים שהכלים הם בריאה יש מאין אין הכוונה יש מאין ממש, כ"א זהו דוקא לגבי האור, מפני ששורש הכלים מהרשימה שהיא בחי' העלם ולכן גם מציאותן הוא באופן שמקורם בהעלם, ולכן לגבי האור הם כמו בריאה יש מאין, אבל לגבי הרשימה הם גילויי ההעלם, א"כ מובן דאין הכוונה עולמות העליונים כ"א העבודה בעוה"ז דאתכפיא ואתהפכא. ואף שעכשיו הנה ע"י עשיית המצוות מוסיפים אורות באצי', וא"כ איך אנו אומרים שגם עכשיו עיקר הכוונה העוה"ז דוקא, הנה ע"ז מבאר אדמו"ר מהר"ש⁽³⁾ שאורות אלו באצי' הם שם כמונחים בקופסא, כי אינם בשביל אצי', כי אם לצורך עולם התחתון ואינם מתגלים באצי'. וזהו מה שמבאר אדמו"ר נ"ע⁽⁴⁾ בענין מה שאא"ל שהכוונה הוא בשביל עולמות העליונים הואיל ולהם ירידה מאור פניו ית', שהפי' בזה הוא דעולמות עליונים ענינם גילויים שזהו ירידה וגם שהעצמות מובדל מענין הגילויים, אלא התכלית הוא עוה"ז התחתון, שכך עלה ברצונו ית' להיות נח"ר לפניו ית' כד אתכפיא סט"א ואתהפכא חשוכא לנהורא, וכמו שמבאר בהמאמר,

(1) בביאורי הזהר בשלח ד"ה כגונא דלעילא קרוב לסופו [מג, ב].

(יא) בדרוש ג' שיטות (נדפס בסוף ספהמ"צ להצ"צ ח"ב [אוה"ת ענינים עמ' רנט ואילך]). ועיין ד"ה וידבר אלקים אכה"ד תרס"ד [סה"מ תרס"ד עמ' פה ואילך]. הגהות לד"ה פתח אלי' שבתו"א — תרנ"ח [עמ' ט ואילך]. ד"ה אדם כי יקריב תרס"ו [המשך תרס"ו עמ' קצא ואילך].

(יב) בד"ה פזר נתן תרמ"ב. ועיין הגהה שני' בתניא פ"מ. ד"ה ארדה נא, תרנ"ח [סה"מ תרנ"ח עמ' לג].

(יג) ד"ה מצותה משתשקע, תרע"ח [סה"מ תרע"ח עמ' קיב ואילך]. ועייג"כ ד"ה ארדה נא, תרנ"ח [סה"מ

תרנ"ח עמ' לח].

שכל העבודה הוא להפוך השטות דלעו"ז לשטות דקדושה, ועי"ז נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני, ועי"ז ממשיכים שיהי' לו ית' דירה בתחתונים, וכמו הדירה הרי האדם דר בה בכל עצמותו ומהותו, הנה כמו"כ הוא בתחתונים שהם דירה לו ית', הכוונה שממשיכים לא רק גילויים כ"א נמצא בהם עצמות א"ס ב"ה. וזהו תכלית בריאת והשתלשלות העולמות.

ו) **והנה** בסיום המאמר מבאר, אשר להיות כי מה שעיקר שכינה בתחתונים, הנה עיקר הגילוי מזה הי' בבית המקדש, הנה זהו הטעם שהמשכן הי' מעצי שטים דוקא, מפני שהכוונה הוא להפוך השטות דלעו"ז און דעם קאך פון [ואת הריתחה של] נפש הבהמית לשטות דקדושה, וכמארז"ל אהני' לי' שטותי' לסבא, עבודה ובטול שלמעלה מטעם ודעת. והנה כל הענינים שתבע מאתנו כ"ק מו"ח אדמו"ר וכמו"כ שאר הנשיאים קיימו זה בעצמם, והוא ע"ד דרז"ל עה"פ מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות ולשמור^ט, וכן מה שהוא מצווה לישראל הוא עושה, ועד"ז הוא בהוראות נשיאינו שמה שתבעו מהמקושרים ושייכים אליהם הנה הם בעצמם קיימו ועשו כן. ומה שגילו לנו שקיימו זה, הוא כדי שיהי' לנו יותר נקל לקיימם. וכמו בהענין דאהבת ישראל שיש בזה כמה וכמה סיפורים מכאו"א מהנשיאים. ולדוגמא מכ"ק אדמו"ר הזקן שהפסיק בתפילתו והלך וקצץ עצים ובישל מרק והאכיל בעצמו ליולדת, מפני שלא היו אנשים שם בבית. מכ"ק אדמו"ר האמצעי, איך שנכנס אליו אחד ליחידות והתאונן על הענינים שאברכים מתאוננים עליהם. וגלה אדהאמ"צ את זרועו וא"ל הלא תראה שצפד עורי על עצמי גו' וכ"ז הוא מהח"נ שלך. אשר מובן הפלאת ורוממות מעלת כ"ק אדמו"ר האמצעי בכלל ובפרט מאלו ששייכים לענינים כאלו, ומ"מ הי' ההתקשרות עמהם כל כך עד שמצד הענינים שלהם שהיו שלא כדבעי למהוי, פעל עליו חלישות הבריאות ביותר, עד שצפד עורו על עצמו. מכ"ק אדמו"ר הצ"צ, איך שהלך קודם התפלה ללות גמ"ח לאיש פשוט שהי' נוגע לו בפרנסתו. מכ"ק אדמו"ר מהר"ש, שפעם^{טו} נסע ביחוד מקוהארט לפאריז ונפגש שם עם אברך אחד ואמר לו: יונגערמאן יין נסך איז מטמטם המוח והלב, זיי אַ איד [אברך, יין נסך מטמטם המוח והלב, היה יהודי!]. והלך האברך לביתו, ולא שקט עד שבא לכ"ק אדמו"ר מהר"ש, חזר בתשובה ויצאה ממנו משפחת יראים וחרדים. אשר ידוע שאצל כ"ק אדמו"ר מהר"ש הי' הזמן יקר במאד, עד שגם אמירת החסידות הי' בקיצור, ובזמנים ידועים הנה בשעה השמינית בבוקר הי' כבר אחרי התפלה, ובכ"ז נסע נסיעה רחוקה ושהה שם משך זמן בשביל אברך כו'. מכ"ק אדמו"ר נ"ע בתחילת נשיאותו, אשר גזרו אז גזירה חדשה והי' צריך לנסוע ע"ד זה למוסקבה. ואמר לו אחיו הגדול הרז"א נ"ע, הזמן יקר אצלך ואין אתה יודע היטב שפת המדינה (הרז"א הי' מלומד בשפות) וגם אתה צריך לחפש היכרות, ולכן אסע בענין זה כפי הוראותיך. אבל כ"ק אדמו"ר נ"ע לא הסכים עי"ז ונסע בעצמו והצלית.

(יד) שמות רבה פ"ל, ט. ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג. — וזהו אתדל"ע שקדמה לאתדל"ת, קדשנו במצותיו ואח"כ כל השונה כו' הקב"ה שונה כנגדו, ציצית שלמטה מעוררים ציצית שלמעלה בתוס' אורות וכו', באתדל"ת אתדל"ע. וזהו מש"כ בפנים וכן מה שהוא כו'. ועיין תו"א ביאור לד"ה כי עמך מקו"ח [לה, ג], ובכ"מ.
טו) ס' התולדות מהר"ש ע' עז בארוכה.

וכן ישנם כמה סיפורים מכ"ק מו"ח אדמו"ר אודות השתדלותו לעשות טובה ואפילו לאיש פרטי, ברוחניות או בגשמיות. והניח את עצמו ע"ז, לא רק הגשמיות שלו כ"א גם הרוחניות שלו, אף שזה שהי' מטיב עמו הנה לא זו בלבד שלא הי' כלל בסוג של חברך בתורה ומצות אלא שהי' שלא בערכו כלל.

ז) **והנה** ע"י אתכפיא ואתהפכא לשטות דקדושה עי"ז ממלאים כוונת הבריאה, שהיא להיות לו ית' דירה בתחתונים, וזה שע"י אתכפיא ואתהפכא נעשית דירה בתחתונים, באתי לגני, הוא במדריגה יותר נעלית מקודם החטא. דכמו בסותר בנין הקודם ע"מ לבנות, הרי פשיטא שבנין החדש צ"ל במדרי' יותר נעלית מבנין הקודם, כמו"כ מוכרח לומר שע"י אתכפיא ואתהפכא נעשית דירה במדריגה יותר נעלית, וכמבואר בהמאמר דע"י דאתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, היינו האור שהוא בכולהו עלמין בשוה. ואף שהלשון בהמאמר הוא אור הסובב כ"ע, מ"מ אי אפשר לומר שהכוונה הוא שנמשך אור שהוא בגדר העולמות אלא שהוא סובב ומקיף עליהם, אלא הכוונה שנמשך אור נעלה שאינו בגדר עולמות כלל. ולכן קורא לגילוי אור זה בשם אסתלק. ולכן גם פטירת צדיקים נק' בשם הסתלקות, כי הסתלקות הוא גילוי אור נעלה ביותר. דהנה יש ב' אגרות באגה"ק שמבארים ענין ההסתלקות. ובאגרת הב' ענין ההסתלקות מבואר שם בענין פרת חטאת. דהענינים הנעשים בפנים אין יכולים לברר גקה"ט, כ"א ענין הנעשה בחוץ דוקא, פרה הנעשית בחוץ. ולזה מדמין מיתתם של צדיקים. והנה עתה אין פרה אדומה, כי מפני חטאינו הי' צ"ל דוקא גלינו מארצינו, אבל אירע סילוקן של צדיקים. והנה בענין סילוקן של צדיקים יש בזה ב' מארז"ל^{טז}: שקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלקינו. קשה סילוקן של צדיקים יותר מחורבן בהמ"ק. אשר ע"י כל זה אסתלק יקרא דקוב"ה. ופי' ענין הסתלקות פירשו כל הרביים כ"ק אדמו"ר הזקן, כ"ק אדמו"ר האמצעי, כ"ק אדמו"ר הצ"צ, כ"ק אדמו"ר מהר"ש, כ"ק אדמו"ר נ"ע וכ"ק מו"ח אדמו"ר, שאין הכוונה בפי' תיבת הסתלקות שהוא עלי' למעלה ח"ו, כ"א הכוונה שהוא נמצא למטה אלא שהוא בכחי' רוממות. וזה תובעים מאתנו, דור השביעי לכ"ק אדמו"ר הזקן, וכל השביעין חביבין, אז הגם אַז מ'האָט דאָס ניט פאַרדינט און ניט אויסגעהאַרעוועט [דהגם שאין זה (החביבות) מצד עבודתנו ויגיעתנו], מ"מ כל השביעין חביבין והעבודה דדור השביעי הוא להמשיך השכינה למטה ממש. להפוך השטות דנה"ב, אשר ידע אינש בנפשי' אַז ער האָט דאָס, און דעם קאָך פון נה"ב וואָס ער האָט דאָס און אפשר אמאָל נאָך נידעריקער [להפוך השטות של נפש הבהמית, אשר האדם יודע בנפשו שהדבר קיים אצלו, וכן (להפוך) את ריתחת הנפש הבהמית הקיימות אצלו, ואף למטה מזה], לעשות מזה ולהפוך את זה לשטות דקדושה.

ח) **וזהו** ענין צדיקא דאתפטה, דאף שכבר היו כמה העלמות והסתרים וכמה קושיות וענינים בלתי מובנים, הנה כל זה לא הספיק. ובכדי שיהי' אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, הי' ג"כ ענין סילוקן של צדיקים, שזה קשה לא רק כחורבן כ"א יותר מהחורבן.

טז) ר"ה יח, ב. איכה רבה א, ט.

ותכלית הכוונה בזה הוא שעי"ז יהי' אסתלק יקרא דקוב"ה. וזה תובעים מכל אחד מאתנו שידעו אז מ'געפינט זיך אין דור השביעי [שנמצאים בדור השביעי], שכל מעלת השביעי הוא שהוא שביעי לראשון, שהנהגת הראשון הי' שלא חיפש לעצמו כלום ואפילו לא מס"נ. כי ידע שכל ענינו הוא כמ"ש ויקרא שם בשם הוי' אל עולם. ודוגמת הנהגת אברהם אבינו שהוא – געקומען אין אזעלכע ערטער וואָס מ'האָט דאָרטן ניט געוואוסט פון ג'טליכקייט, ניט געוואוסט פון אידישקייט און ניט געוואוסט אפי' פון אלף בית און זייענדיק דאָרטן האָט מען זיך אָפּגילייגט אָן אַ זייט, און [הגיע למקומות כאלה שלא ידעו שם מאלוקות, לא ידעו מיהדות ולא ידעו אפילו מאל"ף-ב"ת, ובהיותו שם הניח את עצמו הצידה, ופעל –] אל תקרא ויקרא אלא ויקריא, וידוע שבהלימוד במדת אל תקרא, שתי הקריאות קיימות. וגם בזה הרי מפורש בתושב"כ ויקרא. מ"מ צריך לידע אַז אויב ער וויל אים זאָל איינגיין דער ויקרא, מוז זיין דער ויקריא. דאָרפסטו זעהן אַז יענער זאָל ניט נאָר וויסן נאָר אויך אויסרופען. הגם אַז ביז איצט האָט יענער ניט געוואוסט פון גאָרניט, אָבער איצט דאָרפסטו זעהן אַז ער זאל שרייען אל עולם, ניט אל העולם [מכל מקום צריך לידע, שבאם רוצה שיצליח בידו ה'ויקרא, חייב להיות ה'ויקריא. עליך לוודא שהזולת לא רק יידע, אלא גם יכריז ויפרסם. הגם שעד עכשיו אותו אחד לא ידע ממאומה, אך כעת עליך לוודא אשר הוא יזעק "אל עולם, לא "אל העולם"]⁽¹⁾, היינו שאלקות הוא ענין בפני עצמו ועולם ענין בפני עצמו, אלא שאלקות מושל ושולט על העולם, כ"א שעולם ואלקות הוא כולא חד.

ט) **ואף** כי מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לאמה, אעבוד עבודת אברהם אבינו, מ"מ אפס קצהו שייך לכאו"א ומחוייב בזה⁽²⁾ וניתנו לו הכחות על זה ע"י ההנהגה שהראנו הראשון וממנו ואילך עז, ועד בכלל, ההנהגה שהראנו כ"ק מו"ח אדמו"ה, שהם סללו את הדרך ונתנו לנו כחות על זה. וזהו גופא החביבות דדור השביעי שכמה כחות ניתנו ונתגלו בשבילנו. וע"י העבודה באופן כזה יומשך עיקר שכונה למטה בעוה"ז הגשמי והחומרי, ויהי' עוד במדרי' נעלית יותר גם מקודם החטא, וכמ"ש במשיח ונשא מאד יותר מאדם הראשון ואפילו כמו שהי' קודם החטא⁽³⁾. וכ"ק מו"ח אדמו"ר אשר את חלינו הוא נשא ומכאובינו סבלם, והוא מחולל מפשעינו מדוכא מעונותינו, הרי כשם שראה בצרתנו, הנה במהרה בימינו ובעגלא דידן יגאל צאן מרעיתו מגלות הרוחני וגלות הגשמי גם יחדיו, ויעמידנו בקרן אורה. אבל כל זה הוא עדיין רק גילויים, ועוד יותר – שיקשר ויאחד אותנו במהות ועצמות א"ס ב"ה. וזהו פנימיות הכוונה של ירידת והשתלשלות העולמות וענין החטא ותיקונו וענין סילוקן של צדיקים שעי"ז יהי' אסתלק יקרא דקב"ה. וכשיוציאנו מהגלות ביד רמה ולכל בנ"י יהי' אור במושבותם יהי' אז ישיר משה ובנ"י גו' הוי' ימלוך לעולם ועד, (וכמו שהוא בנוסח התפלה) וגם בלשון תרגום⁽⁴⁾ הוי' מלכותי קאים לעלם ולעלמי עלמיא. ומסיימים

(1) ראה לקו"ת ס"פ תבוא [מב, ד, מג, ג]. סד"ה אנכי ה"א תער"ג [המשך תער"ב ח"א עמ' רנז].

(2) ראה תו"א ר"פ וארא [נה, ב] וס"פ ויצא [כג, סע"ג ואילך].

(3) ראה לקוטי תורה להאריז"ל פ' תשא. ס' הלקוטים פ' שמות. ולכאורה צ"ע מס' הגלגולים פ"ט הובא

בלקו"ת פ' צו ד"ה והניף [יז, א]. ואולי יש ליישב עפ"מ"ש בס' הגלגולים פ"ז הובא בלקו"ת שה"ש בסופו [נא, ג].

(4) ראה לקו"ת שה"ש ד"ה הנך יפה רפ"ב [יג, ד].

והי' הוי' למלך וגו' הוי' אחד ושמו אחד, שלא יהי' חילוק בין הוי' ושמו, שכ"ז נעשה ע"י סילוקן של צדיקים, שקשה יותר גם מחורבן בהמ"ק. וכיון אַז מ'איז שוין די אַלע ענינים דורכגעגאנגען [שכבר עברו את כל הענינים האלה], הנה עכשיו אין הדבר תלוי אלא בנו – דור השביעי. ונזכה זעהן^{כא} זיך מיט'ן רבי'ן דאָ למטה אין אַ גוף [להתראות עם הרבי כאן למטה בגוף] ולמטה מעשרה טפחים, והוא יגאלנו.

אות י"ג תש"י

התפשטות אוא"ס בעולמות, מדרגה למטה ממדרגה

.

על פי המנהג ללמוד כל שנה פרק אחד מהמשך
ההילולא של "באתי לגני" תש"י (כ' פרקים)
לומדים בשנה זו - תשפ"ג - את פרק י"ג בהמשך
וביאוריו שנאמרו בשנים תשכ"ג ותשמ"ג

רקע ונקודת המאמר

כנ"ל, המאמר השלישי של המשך ההילולא עוסק במאמר חז"ל "אור אין סוף מעלה מעלה עד אין קץ, ומטה מטה עד אין תכלית". וסעיפים י"ג-י"ד מתמקדים בביאור הענין של "מטה מטה עד אין תכלית", שאין סוף להתפשטותו להחיות את העולמות הכי תחתונים.

בפרטיות, בסעיף י"ג מפרט כמה דרגות בהתפשטות האור. א. בעולמות האין סוף שלפני האצילות, ובעולם האצילות. שעולמות אלו הם כלים לאור האלוקי ומאוחדים אתו. ב. בעולמות בי"ע בכלל, שם הם נבראים נפרדים מאלוקות. ג. בעולמות בי"ע גופא, ירידה נוספת בעולם הגלגלים והמזלות המשפיעים לעולם העשיה הגשמי. ד. למטה מזה, הקליפות המנגדים לאלוקות ומורדים בו יתברך. ובסעיף י"ד מסיים את העניין ומסכם שלמרות גודל הירידה של העולמות והקליפות, אוא"ס מתלבש בהם ומחיה אותם.

תוך כדי הביאור בעניין ד' דרגות הנ"ל, מאריך להזכיר ולבאר כמה עניינים, שלכאורה הם עניינים צדדיים שאינם נוגעים ישירות לרעיון המרכזי של המאמר (התפשטות אור אין סוף מטה מטה). ומהם:

א. בביאור ההבדל בין עולמות בי"ע לעולם האצילות, מבאר שעולמות בי"ע הם לבוש לאור האצילות, ומפרט את הדרגות שבזה, שבינה דאצילות מתלבשת בבריאה, מדות דאצילות ביצירה, ומלכות דאצילות בעשיה. ומוסיף לבאר שרוב הנשמות בזמן הזה הם נשמות דבי"ע, ורק חד בדרא הוא נשמה דאצילות. ומוסיף לבאר שהנשמות הן פנימיות דבי"ע לעומת המלאכים שהם חיצוניות, ושאר הנבראים שהם חיצוניות דחיצוניות.

ב. בביאור עניין הקליפות המורדים באלוקות, מביא על זה את הדוגמה מפרעה שאמר "לי יאורי ואני עשיתיני", ומאריך לפרט באריכות שעד"ז יש אצל בעלי העסק השוכחים שברכת הוי' היא תעשיר, ויושבי אוהל הלומדים תורה ושוכחים שהיא תורת הוי'.

כנ"ל, במחזור הראשון של מאמרי באתי לגני (תש"י-תש"ל) מאריך לבאר כל סעיף במאמר בשלימותו, עניין אחר עניין. וגם כאן, במאמר של תשכ"ג, נעמד על סעיף י"ג ומבארו מתחילתו לסופו, תוך כדי התייחסות לכל העניינים הצדדיים לכאורה המוזכרים בסעיף כנ"ל, לבאר שייכותם לתוכן גוף המאמר.

במחזור השני של מאמרי באתי לגני (תש"ל-תשמ"ח), נעמד על נקודה כללית בכל סעיף, ומבארה בהרחבה. וגם כאן, במאמר של תשמ"ג, נעמד על העניין הכללי של העיסוק בתורה בענייני "מטה מטה עד אין תכלית", התהוות הקליפות ופרטי מציאותם. ומבאר שעיסוק זה הוא בכדי לבטל את מציאות הקליפות, להפריד מהם את ניצוצות הקדושה שבהם ולהעלותם לקדושה.

וכפי שיראה כל זאת הלומד, לקמן.

פרק שלשה עשר מהמשך באתי לגני ה'שי"ת

יג) והנה מה שאומר למטה עד אין תכלית, קאי על הגילוי וההתפשטות שהוא בבחי' התפשטות בבחי' אין סוף ואין שיעור ובל"ג ממש עד למטה מטה, במדריגות היותר אחרונות והיותר תחתונות, וזהו אוא"ס למטה עד אין תכלית שהתפשטות האור הוא בבחינת א"ס ובל"ג כלל, עד מדריגה היותר מטה מטה. דהנה עולמות הא"ס שלפני הצמצום, ועולם האצילות דשם מאיר האור אין סוף בגילוי, ה"ה כלים לאור אין סוף, להיות דגם הכלים ה"ה אלקות ממש, וא"כ אין פלא כלל דהאור א"ס מאיר שם בגילוי, וכן אין פלא מה שהם יכולים לקבל אוא"ס הגלוי, אבל עולמות ביי"ע ה"ה בחינת מטה, דכלים דאצילות הם כגופא לנשמתא, משא"כ ביי"ע הם בחי' לבושים, וכמבו' בפתח אלי' דכמה לבושין תקינת לון דקאי על ביי"ע שהם רק לבושים בלבד לאור הכלים דאצילות (שהם בבחי' גופא כנ"ל המתלבש בהם) וכמאמר* אימא עילאה מקננא בכורסיא, דאימא עילאה הוא בחינת בינה דאצילות ה"ה מקננא בכורסיא עולם הכסא שהוא עולם הבריאה, שית ספירן ביצירה ואופן בעשי', דלכן נק' ביי"ע מטה לפי שהם רק לבושים לאור האצילות, ובלבושין דביי"ע אומר דמינייהו פרחין נשמתין לבני נשא שהם הנשמות, דהנה רוב הנשמות* הן נשמות דביי"ע ורק חד בדרא בדורות הראשונים הם נש' דאצילות אבל רוב הנשמות הם נש' דביי"ע, אלא שבביי"ע גופא הנה הנשמות הם פנימי' ומלאכים חיצוני' ועולמות הם חיצוני' דחיצוני' ובריבוי ההשתלשלות דהשתל' האור בביי"ע ממדריגה למדרי' בריבוי המדרי' הרי מתעלם ומסתתר האור ממדרי' למדרי' עד שבהגיע האור לעולם הגלגלים והמזלות הרי מתעבה ומתגשם, ולכן כל ההשפעה והגילוי בעולם התחתון ועולם הגשמי דעוה"ז הוא ע"י הגלגלים ומזלות, וכמש"נ וממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים, וכמאמר* אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל, שהוא בא מאור וחיות האלקי ששופע דרך הגלגלים ומזלות, דזהו השפלה גדולה מה שהאלקות בא בהעלם והסתר גדול כ"כ, בריבוי העלמות והסתרים דריבוי ההשתל' דביי"ע עד שבא בהשפעה חיצוני' וגשמי', ובפרט כמו שבא בהריבוי צמצומים העלמות והסתרים עד שיכול להיות דבר ההיפך מאלקות לגמרי, והיינו לשכוח על הוי' לגמרי ח"ו, ומכ"ש כמו"ש בקליפה וסט"א לאמר לי יאורי ואני עשיתיני, שזהו היפך האמת ממש, והאמת הוא דויברך יעקב את פרעה (ואיתא בתנחומא הובא ברש"י במקומו), ובמה ברכו, ברכו שיעלה נילוס לקראתו, והוא השפעת הטוב העליון שנמשך, הנה פרעה מלך המצרים וגבולים הוא עוד כפוי טובה ואומר לי יאורי ואני עשיתיני, שהוא היפך האמת, אשר כמו"כ ישנו גם בעבודה בכל או"א בבעלי עסקים ויושבי אהל, דבעלי עסקים הוא מה שחושב דכחי ועוצם ידי עשה לי את כל החיל הזה, דהגם שיודע ומאמין שהוא הנותן לך כח לעשות חיל, וברכת הוי' היא תעשיה, ומזכיר ש"ש על כל דבר ודבר בעסקו, ומ"מ הנה

וכמאמר אימא: ת"ז תי' וא"ו [כג, א].

רוב הנשמות: ראה לקו"ת שה"ש עוד ביאור ע"פ יונתי [יט, ג]. וש"נ.

אין לך עשב: ראה ב"ר פ"י, ו. זח"א רנ"א, א. ועוד.

חושב דכחו ועוצם ידו, היינו דחכמתו עמדה לו, ולזאת הנה בזמן העילוי, בכל הענינים, יעוז בהוותו, שהוא מתגאה בעצם מהותו, ונדמה לו כי חכמתו עמדה לו, וכן להיפך בזמן הדוחק ח"ו הוא בנמיכת רוח ושפלות דשניהם אינם אמת, דמאחר דברכת הוי' היא תעשיר הרי צ"ל בהשוואה בהרגש נפשו, אלא די' בו חסרון, דכמו"כ הוא ביושבי אהל, דהגם שלומד תורה ויודע שהוא תורת הוי' ובכ"ז הרי אפשר חלילה שבכח התורה אומר דבר הלכה שהוא היפך התורה, והוא כדוגמת בעלי העסקים דהגם דמאמין בהוי' באמונה פשוטה שהוא ית' הנותן כח לעשות חיל, וברכת הוי' היא תעשיר, ובכ"ז הנה כאשר עניניו מצליחים לבו זחוחה עליו ויתגאה בעצמו כו', וכאשר ח"ו דחוק לו ה"ז מעיק לו ביותר ושפל בעיני עצמו, דטעם הדבר הוא לפי דעצם יסוד העסק אינו כדבעי, דזה שמאמין דהוא ית' הנותן כח לעשות חיל, הוא רק אצלו באמונה פשוטה בלבד, אבל יסוד העסק והמו"מ אינו כדבעי להיות ע"פ התורה, ולכן היוצא מזה הוא כנ"ל. וכן הוא ביושבי אהל דהגם שלומד תורה ויודע שהוא תורת הוי', אבל עצם הלימוד וגוף הידיעה אינם כדבעי, והוא דכאשר לומד את התורה, והיינו בעת לימודו שוכח על נותן התורה, כ"א הוא אצלו ענין שכלי, ולהיותו אצלו שכלי בלבד, הנה אח"כ כשיודע מה שלמד, הגם שיודע שזהו תורת הוי', ובכ"ז הרי גם הוא שכלי, ולכן יכול ח"ו לומר דבר ולדייק ענין בשכלו מה שהוא היפך התורה, והיינו דכללות הענין דהגם שמקבל חיות מאלקות ממש, ומ"מ יכול להיות ח"ו היפך האלקות, והוא לפי שהאור בא בריבוי צמצומים העלמות והסתרים ביותר, דזהו"ע הטבע לשון טובעו בים סוף, שהאור הוא מוטבע בהסתר וההעלם ביותר, שבא מריבוי ההשתלשלות דהאור, שמשתלשל ממדריגה למדריגה עד המדרי' היותר אחרונות.

ביאור מושגים במאמר

אור וכלי, גופים ולבושים • אלקות ונבראים

בגשמיות, האדם מורכב מגוף ונשמה. הגוף הוא כלי בו הנשמה מתלבשת ופועלת על ידו, והנשמה היא אור המאיר את הגוף. הגוף בטל לנשמה שבתוכו ופועל לפי רצונה, והנשמה עושה את הגוף הדומם לגוף חי, ומשניהם יחד נעשית מציאות אחת של אדם. בנוסף לכך יש לאדם לבושים על גבי הגוף, שאינם מתאחדים עם הנשמה שבתוכו, ונשארים דבר דומם. וגם אינם מתאחדים עם הגוף, ואפשר להפשיטם ממנו כרצונו.

ובנמשל למעלה: עשר ספירות דאצילות, חכמה וחסד וכו', הם מציאות שהקב"ה האציל ממנו יתברך. עשר ספירות אלו הם אלקות, דהיינו, שנרגש בהם האמת שאינם אלא התפשטות כח אלוקי, ולא מציאות נפרדת ממנו חס ושלום! לכן עשר ספירות אלו הם כלים שיתלבש בהם האור האלוקי הפשוט ויתאחד עמהם, כמו גוף המתאחד עם הנפש.

התואר עולם הבריאה, מורה על מציאות של נבראים, דהיינו, מציאות המרגישה עצמה למציאות נפרדת ממנו יתברך (כיון שהקב"ה מסתיר עצמו ומסתיר מהנבראים את האמת שהכל ממנו). מציאות זו יכולה להיות גם מציאות רוחנית וקדושה, דהיינו מציאות שיש בה ביטול לה', כמו נשמות הצדיקים או מלאכי השרת, שעם כל מעלתם ועבודתם הם חשים עצמם כמציאות נפרדת ממנו יתברך, והביטול שלהם לה' הוא ביטול היש, כביטול העבד לאדונו. לכן עולמות בי"ע נמשלו ללבושים, הנפרדים מהאדם עצמו.²

אמא עילאה מקננא בכורסיא • שית ספירן ביצירה • אופן בעשיה

בעולם האצילות עשר ספירות, המתחלקים בכללות לארבע 'פרצופים'. חכמה המכונה 'פרצוף אבא', בינה המכונה 'פרצוף אמא', ששת המדות (חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד), המכונים 'זעיר אנפין', וספירת המלכות המכונה 'נוקבא'.

בזוהר מבואר שספירת החכמה מאירה רק בעולם האצילות, ואינה מתפשטת בבי"ע. ספירת הבינה ("אמא עילאה") מתלבשת בעולם הבריאה. ששת המדות של ז"א ("שית ספירן") מתלבשים בעולם היצירה. וספירת המלכות, מתלבשת בעולם העשיה.

במקביל, ישנם שלוש דרגות מלאכים, שרפים חיות ואופנים. שרפים בעולם הבריאה, חיות בעולם היצירה, ואופנים בעולם העשיה (כנאמר במרכבת יחזקאל "והנה אופן אחד בארץ"). הזוהר קורא גם לספירת המלכות המתלבשת בעשיה "אופן".

(1) ראה שורש מצות התפלה, ס"ב.

(2) ראה באריכות בד"ה "ונחה" תשי"ד בתחילתו, ובנסמן שם.

מכל שכן כמו שהוא בקליפה

במאמר של תשכ"ג מבאר שיש כאן ב' דרגות בשכחת הוי'. שוכח סתם, ואינו מתכוון למרוד, ולמטה מזה כמו שהיה אצל פרעה, שהוא כפוי טובה, על דרך יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו.

ולפי זה אולי הלשון "מכל שכן כמו שהוא בקליפה", בא לומר שאם ישנה מציאות של כפוי טובה כמו פרעה, כל שכן שיכולה להיות מציאות של שכחת הוי' סתם. או אולי באופן אחר, שהכוונה לומר שאם יכולה להיות מציאות של שכחה לגמרי, בקליפה ממש, כל שכן שיכולה להיות מציאות של שכחה עדינה יותר אצל יושבי אוהל ובעלי עסק המאמינים בהוי', כמבואר בהמשך העניין.

באתי לגני תשכ"ג

ביאור סעיף י"ג על הסדר

על פי המנהג ללמוד כל שנה פרק אחד מהמשך
ההילולא של "באתי לגני" תש"י (כ' פרקים)
לומדים בשנה זו - תשפ"ג - את פרק י"ג בהמשך
וביאוריו שנאמרו בשנים תשכ"ג ותשמ"ג

רקע ונקודת המאמר

כנ"ל, מאמר זה נעמד על סעיף יג בהמשך ההילולא, ומבארו לפי הסדר, עניין אחר עניין. בפרטיות, אפשר לזהות בתוך הביאורים שני עניינים: א. ביאורים הנוגעים להבנת פשט המאמר. דהיינו ביאור מהלך העניינים בכלל הכללי, ומשמעותו של כל עניין וכל ביטוי, כולל בעיקר התייחסות לכל העניינים הנראים צדדיים לכאורה, לבאר שייכותם לגוף המאמר. ב. תורות של רבותינו נשיאינו, מהבעש"ט עד אדמו"ר הרש"ב, המתקשרים לעניינים המדוברים במאמרים. בד"כ תורות אלו אינם נוגעות להבנה הבסיסית של המאמר, אלא באות כתוספת של הרחבת ההסבר לעניינים המדוברים במאמר. בשעתו המאמר הונח ונדפס כפי שהוא. מאוחר יותר נמצא עותק של המאמר ועליו הערות בכת"ק, שבעה ציונים של מראי המקומות לדברי שבעת רבותינו נשיאינו.

נקודת הביאורים במאמר, על הסדר¹:

א. מסכם תוכן י"ב סעיפים הראשונים של המשך ההילולא.

ב. נעמד על השורות הראשונות של סעיף יג, בהם כתוב העניין הכללי, התפשטות אור אין סוף למטה מטה. ומבאר: א. ההבדל בין סעיף יב, שעוסק בהתהוות העולמות מאור אין סוף, לסעיף יג, שעוסק בגילוי והתפשטות אוא"ס בעולמות. ב. כפל הלשון במאמר, שחוזר ואומר ש"התפשטות האור היא עד למטה מטה". ג. כפל הביטויים התפשטות וגילוי, שלא רק שהאור מתפשט מטה מטה, אלא גם מתגלה מטה מטה.

ג. נעמד על המשך המאמר בביאור ההבדל בין עולם האצילות ובי"ע, ומבאר: א. המשכיות העניינים במאמר. שבא לומר ש"מטה מטה" אין הכוונה לעולם האצילות, שהרי הוא כלי לאור האלוקי ואין זה פלא שהוא מתפשט ומתגלה שם, אלא הכוונה היא לעולמות בי"ע שהם הנחשבים ל"מטה". ב. תוך כדי, ובהמשך להנ"ל אודות כפל הביטויים התפשטות וגילוי, מעיר שעניין זה חוזר על עצמו גם בדבריו אודות עולם האצילות, שהאור מתפשט שם, וגם מתגלה שם.

* בקשר לכל זה, מביא תורת הבעש"ט שנמסרה על ידי המגיד ונתבאר על ידי אדה"ז בעניין ג' המדריגות של אלוקות, נשמות ועולמות, שהם כנגד העולמות שלפני האצילות, עולם האצילות, ועולמות בי"ע. כהרחבה של עניין זה המוזכר במאמר.

ד. נעמד על המשך המאמר, שעולמות בי"ע הם לבושים לאור האצילות, ופירוט סדר התלבשות הספירות דאצילות בעולמות בי"ע (שפרט זה לכאורה אינו נוגע לכללות העניין). ומבאר שזהו בכדי להדגיש שהתפשטות האצילות ואוא"ס המלוכש בה היא בכל עולמות בי"ע, גם ביצירה ועשיה.

(1) מספור האותיות לקמן, אינו זהה לחלוקת הסעיפים שבהנחה.

ה. נעמד על המשך המאמר, שרוב הנשמות הם נשמות דבי"ע, מלבד "חד בדרא" (שגם עניין זה, לכאורה אינו נוגע לכללות העניין). ומבאר, שזהו בכדי לקשר את העניין המדובר במאמר לעבודת האדם שהיא תכלית הכוונה של כל העניינים.

* כהרחבה וכיאור של ענין זה, מביא באריכות את דברי אדה"ז בלקו"ת אודות ההבדל בין נשמות דאצילות לנשמות דבי"ע. ותוך כדי גם הדגשה בעניין נשיאי ישראל, שהם נשמות דאצילות, והם המכונים במאמר "חד בדרא", דהיינו אחד שעליו עומד כל הדור.

ו. נעמד על המשך המאמר, שהנשמות הם פנימיות והמלאכים והעולמות הם חיצוניות (שגם פרט זה לכאורה, אינו נוגע לתוכן המאמר). ומבאר בהמשך להנ"ל, שהזכרת הנשמות כאן, היא לפי שהם העושים דירה לו יתברך בתחתונים. ולכן מבאר את מעלת הנשמות שעל ידם נמשכת האלוקות למלאכים ולעולמות.

* בקשר לזה, מביא תורת הרב המגיד בעניין נשמות ומלאכים, שהנשמות הם בחינת מחשבה ומלאכים הם בחינת דיבור. ומתאים למבואר במאמר.

ז. נעמד על המשך המאמר, התלבשות האור בעולם הגלגלים והמזלות המשפיעים לעולם העשיה הגשמי, ומאחז"ל "אין לך כל עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל". ומבאר שבמאמר חז"ל זה יש הדגשה, שלא רק התהוות הגשמיות עוברת דרך המזל, אלא גם כח הצמיחה, למרות היותו ענין רוחני יותר.

ח. נעמד על המשך המאמר, התלבשות האור בקליפות, וענין פרעה שהשפע נמשך לו מברכת יעקב ואעפ"כ אמר "לי יאורי". ומבאר שבפרטיות יש כאן ב' מדרגות. קליפות ששוכחים על הוי' אך אינם מתכוונים למרוד בו, ולמטה מזה, כפיות טובה של פרעה, על דרך יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו.

* ובקשר לזה, מביא דברי אדמו"ר האמצעי והצמח צדק אודות משמעות הפנימית של ברכת יעקב לפרעה שיעלה נילוס לקראתו, שזה מדגיש עוד יותר את הכפיות טובה של פרעה.

ט. נעמד על המשך המאמר, שכחת הוי' אצל בעלי עסק שחושבים שהמון שעשו הוא בכוחם. ותוך כדי דבריו מבליע ביאור: א. שייכות עניין זה לתוכן המאמר, על פי הנ"ל שכל ענין בהשתלשלות נוגע לעבודת בני ישראל. ב. מדקדק בלשון המאמר להראות שיש בשכחת הוי' של בעל עסק ב' מדרגות זו למטה מזו.

* בקשר לכל זה זה מביא את דברי אדמו"ר המהר"ש בעניין "ברכת הוי' היא תעשיר".

י. נעמד על המשך המאמר, שכחת הוי' אצל בעלי תורה שחושבים שהתורה היא שכל אנושי.

* בקשר לזה מביא את דברי אדמו"ר הרש"ב בקונטרס עץ חיים בעניין זה.

יא. מצטט את סיום וסיכום הסעיף בעניין אור אין סוף מטה מטה עד אין תכלית. ומסכם את תוכן הסעיפים שלאח"ז וכללות העניין, נתינת האוצר העליון של אור אין סוף מעלה מעלה עד אין קץ, לאנשי החיל העושים את המלחמה לעשות לו יתברך דירה בתחתונים.

יו"ד שבט ה'תשכ"ג

(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני¹ אחותי כלה, וכותב כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא, דאי' במדרש רבה (במקומו) לגני לגנוני למקום שהי' עיקרי (עיקר דירת) בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה. וע"י החטאים של ז' הדורות (מתחיל מחטא אדה"ר) סלקו את השכינה מלמטלמ"ע, ואח"כ עמדו הצדיקים (מתחיל מאברהם אבינו והאבות) והורידו את השכינה מלמעלמ"ט, עד כי משה שהוא השביעי וכל השביעין חביבין, הוריד את השכינה מרקיע הא' לארץ. ואז הי' הציווי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם שהו"ע דירת השכינה בתחתונים. ואומר ושכנתי בתוכם דייקא, בתוך כאו"א מישראל, כי המשכת השכינה למטה היא ע"י עבודת ישראל. ועבודת בני"י היא כמ"ש ועשו לי מקדש, שהוא עשיית המשכן, ועיקר המשכן הי' מעצי שטים עומדים. ומבאר בארוכה בהמשך ענינו בעבודת ה', דשטים הוא ל' שטות, והעבודה היא להפוך שטות דלעו"ז, שטות דעולם, לשטות דקדושה. וזהו מש"נ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, שמן העצי שטים נעשים הקרשים, דקרש הוא אותיות שקר. והעבודה היא להפוך שקר העולם שיהי' קרש למשכן, בנין ומשכן ומקדש לו ית'. וכמו"כ הוא בעבודת האדם בפרט, שע"י עבודתו נעשה הוא משכן לו ית', ושכנתי בתוכם בתוך כאו"א. וזהו מה שאחת העבודות העקריות במקדש הו"ע עבודת הקרבנות, שעניינה בעבודת האדם הוא קירוב הכחות (והאדם) לאלקות (כמ"ש בבחי²), עד שרזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס³, ועי"ז ממשיך מלמעלמ"ט, דנחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני⁴.

והנה עבודה זו להפוך את שקר העולם ושטות דלעו"ז שיהי' משכן ומקדש לו ית' ושכנתי בתוכם, הו"ע המלחמה של בני"י שמשום זה הם נקראים בשם צבאות ה', ובצבא יש ג' פירושים, שכולם הם פרטים בעבודת האדם למלאות שליחות הקב"ה בעולמו. וממשיך ומסביר ומבאר בהמשך שבשביל ניצוח מלחמה זו מבזבזים כל האוצרות היקרים שלא זו בלבד שבכלל אין מבזבזים אותם, אלא גם אין מראים אותם לשום אדם, ולא רק האוצרות יקרים של דור זה, אלא גם האוצרות שנאצרו מדור אחר דור ע"י אבותיו, הנה בשביל ניצוח המלחמה המלך מבזבז כל אוצרותיו. ובכלל בזבז זה הוא גם מה שהמלך עצמו עומד בקשרי המלחמה ומשליך חייו מנגדו בשביל נצחון המלחמה. והנה אוצרות אלו, אף שמוסרים אותן ע"י פקידי החיל, אמנם הכוונה הוא בשביל אנשי החיל לפי שהן הנה המביאים את הנצחון. שמזה מובן, שהאוצר שלמעלה ניתן לכאו"א מישראל, גם לאלה שאינם בבחי' פקידי החיל, רק שהם מצבאות הוי'. וכדי לקבל האוצר דלמעלה צריך להיות כלי לזה, והו"ע האוצר דלמטה בעבודת האדם, שע"י בחי' האוצר שבכאו"א ה"ה כלי לאוצר שלמעלה. ומקדים

(1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק י"ג מהמשך באתי לגני השי"ת.

(2) ויקרא א, ט.

(3) ראה זח"ב רלט, א. זח"ג כו, ב.

(4) ספרי פנחס כח, ח.

לבאר ענין האוצר למעלה, דאי' בת"ז אור א"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, וכמו שמסיים בהמשך⁵ שאוצר העליון הו"ע אוא"ס למעלה עד אין קץ. וכדי להבין גודל העילוי והמעלה שבענין אוא"ס למעלה עד אין קץ, מקדים לבאר את גודל העילוי שבאוא"ס למטה עד אין תכלית (שלמטה מהענין דאוא"ס למעלה עד אין קץ), ומזה יובן גודל העילוי שבענין דאוא"ס למעלה עד אין קץ. וכמו שמבאר בסעיף י"ב (סעיף דאשתקד) הענין דאוא"ס למטה עד אין תכלית בענין התהוות העולמות.

ב) וממשיך בסעיף י"ג (גימטריא אחד): והנה מה שאומר למטה עד אין תכלית קאי על הגילוי וההתפשטות שהוא בבחי' התפשטות בבחי' א"ס ואין שיעור ובל"ג ממש עד למטה מטה במדריגות היותר אחרונות והיותר תחתונות, ע"כ. והיינו שזהו"ע שני באוא"ס למטה עד אין תכלית, דבסעיף הקודם מבאר הענין דלמטה עד אין תכלית מצד התהוות העולמות (דגם במדריגה היותר תחתונה יש התהוות עד אין מספר), וכאן מוסיף עוד ענין, שגם הגילוי וההתפשטות דאוא"ס הוא עד למטה ולמטה עד אין תכלית. וממשיך שהתפשטות האור הוא בבחי' א"ס ובל"ג כלל עד מדריגה היותר מטה מטה. והיינו דזה שאוא"ס מתפשט למטה עד אין תכלית, אין הכוונה בזה שיש השתלשלות עד אין תכלית (ולכן נק' בשם א"ס), כ"א שהאור המתפשט בהמטה מטה הוא בבחי' א"ס ובל"ג (גם כמו שנמצא בהמטה). ובזה גופא יש ב' פרטים (כמו שמדייק בהמאמר), גילוי וההתפשטות, דהשבח של האוא"ס הוא, שלא רק שיכול להתפשט עד למטה עד אין תכלית, אלא עוד זאת שהוא גם בבחי' גילוי: וע"ז ממשיך בהמאמר, שאא"ל דהשבח של האוא"ס שהוא למטה עד אין תכלית הכוונה בזה (בבחינת מטה) היא לעולמות הא"ס או אפי' לעולם האצילות (שהרי בערך האוא"ס עצמו ה"ה נקראים בשם עולמות), כי אין זה פלא כלל שהאור א"ס יכול להתפשט שם, וכן אין זה פלא שהאור יהי' שם בגילוי (או בלשון המאמר: שהם יכולים לקבל אוא"ס הגלוי), מכיון שהעולמות א"ס ועולם האצילות הם אלקות. כ"א הכוונה לעולמות בי"ע שהם בחינת מטה.

ויובן זה עפ"י תורת הבעש"ט⁶ (והובאה באו"ת להה"מ⁷) עם ביאור כ"ק אדה"ז (?) בלקו"ת לג' פרשיות⁸ עה"פ⁹ צהר תעשה לתבה גו' תחתיים שנים ושלישים תעשה. דהנה¹⁰ בשל"ה¹¹ פי' דתחתים שנים ושלישים קאי על ג' עולמות בי"ע. ובאו"ת מהמגיד נ"ע פי' בעומק יותר בשם הבעש"ט, כי יש בכל תיבה מתיבות התפלה והתורה (שזהו"ע התיבה) ג' בחי' עולמות נשמות ואלקות, וצוהר תעשה גו' היינו שתצאו בבהירות¹², ועולים ומתקשרים

(5) פי"ז.

(6) צוואת הריב"ש סע"ה.

(7) ס"פ נח.

(8) נדפס באוה"ת נח (כרך ג') תריה, א ואילך.

(9) בח י, טז.

(10) בכל הבא לקמן ראה אוה"ת שם.

(11) רעו, א.

(12) לי הבעש"ט שם.

ומתייחדים זב"ז עם אלקות וכו'. וזהו"ע תלת עלמין אית לי לקוב"ה¹³, שיש בזה ב' פירושים, הא'¹⁴ דקאי על אצילות בריאה יצירה, והב' כמ"ש הרמ"ז¹⁵ שהם א"ק אצילות ובי"ע. שפי' זה מתאים לפי השל"ה הנ"ל דקאי על עולמות בי"ע, אלא שלפי הרמ"ז קאי על עולמות בי"ע הכללים¹⁶, עולמות הא"ס (א"ק) אצילות ובי"ע. ומבאר שם, שלפי הרמ"ז אתי שפיר יותר פי' הבעש"ט נ"ע שהם ג' בחי' עולמות נשמות אלקות (ומוסיף) והוא השכלה מופלאה להשכיל מה בין אצי' למה שלמעלה מאצי'. דהנה בין עולם הא"ס ובין עולמות האצי' הם אלקות, שזהו מה שבהמאמר דבעל ההילולא מחלק רק ב' חלוקות, האי עולמות א"ס ואצילות והב' עולמות בי"ע. דעם היות שלכאורה יש חילוק בין עולמות הא"ס ועולם האצילות, שעולמות הא"ס הוא למעלה מכלים, ובאצילות כבר ישנם ענין הכלים, מ"מ, זהו רק מה שאלקותו ית' צמצם א"ע להתלבש בכלים, והיינו שכלים דאצילות הם אלקות ממש, (משא"כ עולמות בי"ע שהם נפרדים). וי"ל שזהו מה שממשיך בלקו"ת לג"פ שם, שהחילוק בין עולמות הא"ס ועולם האצילות הוא ע"ד ההפרש בין היחוד דאיהו וחיוהי חד ובין היחוד דאיהו וגרמוהי חד. והיינו שההפרש ביניהם הוא רק שזהו"ע היחוד עם חיוהי (אורות) וזהו"ע היחוד עם גרמוהי (כלים), אבל בשניהם אומר חז"ל, שהם בתכלית היחוד עם אלקותו ית' (משא"כ בי"ע הם נפרדים ממש).

וזהו מה שאומר בהמאמר דעולמות הא"ס ועולם האצילות ה"ה כלים לאוא"ס להיות דגם הכלים ה"ה אלקות ממש, וא"כ אין פלא כלל דהאור יכול להתפשט שם, וגם יכולים לקבל אוא"ס הגלוי, כי מכיון שהם בבחי' אחדות כנ"ל, הרי אחדות הוא כלי לאוא"ס. וכמו שאומר בהמאמר, שאפילו כלים דאצי' ה"ה אלקות, שהם נק' כגופא לנשמתא (שזהו"ע איהו וגרמוהי חד), שלכן אין פלא גם בזה שהאוא"ס מתפשט ומתגלה בהם. וזהו ביאור המשך העניינים בהמאמר, שבא לבאר העילוי דאוא"ס למטה עד אין תכלית, ולזה אומר שאא"ל שהעילוי דאוא"ס הוא בזה שמתפשט ומתגלה בעולמות הא"ס או אפי' עולם האצילות, שהרי אין בזה פלא. כ"א העילוי דאוא"ס למטה עד אין תכלית הוא בזה שמתפשט בעולמות בי"ע שהם לא כגופא לנשמתא, רק הם בחי' לבושים (כמו שנק' בפתח אליהו), שהלבוש הוא נפרד מן הגוף. וזהו העילוי והפלא דאוא"ס, דעם היות שעולמות בי"ע הם נפרדים, מ"מ הוא מתפשט ומתגלה גם בהם.

ג) וממשיך בהמאמר משא"כ בי"ע הם בחי' לבושים. . בלבד לאור הכלים דאצילות (שהם בבחי' גופא כנ"ל המתלבש בהם) וכמאמר אימא עילאה מקננא בכורסייא וכו' שית ספירין ביצירה ואופן בעשי', דלכן נק' בי"ע מטה לפי שהם רק לבושים לאור האצילות, ע"כ. והענין הוא, דהנה הי' אפשר לומר, דזה שעולמות בי"ע הם בחי' לבושים, הכוונה בזה, שעולם הבריאה הוא לבוש לעולם האצילות, ועולם היצירה לעולם הבריאה,

(13) זח"ג רנט, א.

(14) מק"מ שם — הובא באוה"ת שם.

(15) שם — הובא באוה"ת שם.

(16) אוה"ת שם, סע"ב.

ועולם העשי' לעולם היצירה. ואז הי' מקום לומר, דמה שאומרים אוא"ס למטה עד אין תכלית, הפירוש בזה הוא, דבחינת מטה קאי רק על עולם הבריאה, וזה ג"כ שבח מספיק על אוא"ס, שהרי מכיון שעולם הבריאה הוא נפרד, הרי זה שהאוא"ס מתפשט שם הו"ע של פלא. וכדי לשלול סברא זו, מחלק העולמות לג' סוגים, עולמות הא"ס ועולם האצילות ועולמות ביי"ע, וכנ"ל בפ' תלת עלמין אית לי' והיינו שהג' עולמות ביי"ע כעולם אחד יחשב. וזהו ג"כ מה שמביא הוכחה (שעולמות ביי"ע הם לבושים) ממאמר אימא עילאה מקננא בכור סיא וכו' שההוכחה היא לא רק על כללות הענין שעולמות ביי"ע הם רק לבושים לאור האצילות, כ"א גם לאופן הלבוש, שכולם יחד הם לבוש לעולם האצילות. שזהו מש"א דאימא עילאה מקננא בכורסיא שית ספירין ביצירה ואופן בעשי', ואינו אומר שכורסיא (בריאה) מתלבש ביצירה, ויצירה בעשי'. והיינו משום שגם העולמות יצירה ועשי' הם לבוש להאור דאצילות עצמו (שית ספירין ואופן), כי הג' עולמות ביי"ע הם קומה אחת, שבינה מקומה בכורסיא (בריאה) שית ספירין (ז"א) ביצירה, ואופן (מלכות) בעשי', וכשם שבינה ז"א ומלכות אינם ענינים נפרדים זמ"ז דכולם ביחד הם קומה אחת, כמו"כ הוא בעולמות ביי"ע, שהם עולם אחד שהוא לבוש לאור האצילות וזהו מה שאומר בהמאמר דאוא"ס למטה עד אין תכלית ובחינת המטה היא עולמות ביי"ע, שהם לבושים לבד לאור האצילות, שכולם יחד הם אותו הלבוש לאור האצילות.

ד) וממשיך בהמאמר: ובלבושין דבי"ע אומר דמינייהו פרחין נשמתין לבני נשא שהם הנשמות. והענין הוא, דהנה כל הענינים שבעולם ישנם בנש"י, וכמו שמדייק בכל ההמשך, שכל ההמשכות וכו' הוא ע"י נשמות ועבודת בני". שמזה מובן, שגם הענין דמטה עד אין תכלית ישנו בנש"י, ואדרבה, מכיון דעיקר שכינה בתחתונים היתה, שהפ' דתחתונים הוא (כמ"ש בתניא¹⁷) עולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו (ובלשון המאמר כאן: מדריגות היותר אחרונות והיותר תחתונות), הרי מובן, שנשמות שייכות בעיקר לתחתונים. וזהו מה שאומר בהמאמר דבלבושין דבי"ע (שהו"ע מטה עד אין תכלית) אומר דמינייהו פרחין נשמתין בני נשא שהם הנשמות, דהנשמות בעיקרם הן בבי"ע. וכמו שממשיך בהמאמר: דהנה רוב הנשמות הן נשמות דבי"ע ורק אחד בדרא בדורות הראשונים הם נשמות דאצילות אבל רוב הנשמות הם נשמות דבי"ע, ע"כ. והענין הוא, ע"פ מה המבואר בארוכה יותר בלקו"ת¹⁸ (ביאור ע"פ יונת) לכ"ק אדמו"ר הזקן, דשרש נשמת משה רבינו הוא מעצמיות ח"ע שזהו מקור התורה. וזהו הטעם שהתורה ניתנה ע"י משה דוקא כי נובלות חכמה שלמעלה תורה¹⁹, ולכן ניתנה ע"י משה שהוא העצמיות דח"ע. ואדרבה, במשה נאמר (כמ"ש בזהר²⁰) כבד פה לגבי אורייתא דבע"פ כו' וכבד לשון לגבי תשב"כ, שלא הי' יכול להשפיל א"ע להיות נמשך ממנו התורה שהיא רק בחי' נובלות חכמה. וממשיך בלקו"ת שם דהגם שזהו בחינת משה אך כמו"כ יש ג"כ נשמות גבוהות (דצדיקים גדולים, וצדיקים

(17) פל"ו.

(18) שה"ש יט, ב ואילך.

(19) ב"ר פי"ז, ז.

(20) זח"ג כח, א.

הראשונים²¹) שיש בהם מבחי' משה, וזהו שאמר²² רב ספרא לרבא משה שפיר קאמרת כו'. ומזה מובן שעניין זה הוא אצל נשיאי ישראל שבכל דור ודור, שהרי אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא²³, והם נשמות דאצילות, וכמו שמסביר בלקו"ת שם, שהן הנשמות שנק' אחים וריעים לז"א לפי שנמשכו מיחוד או"א, משא"כ רוב הנשמות, גם אלו שנמשכו מיחוד זו"ן דאצילות, הרי לידתם הוא לעולם הבריאה. וכמו שממשיך בלקו"ת שם, שאף לפמ"ש במ"א שגם מזיווג זו"ן דאצילות נולדים ג"כ לפעמים נשמות גבוהות מאד הנק' נשמות דאצילות ממש, מ"מ אינו אלא טפה א' הנמשכת ממוחין דזו"ן, והתורה היא עצם חב"ד דזו"ן כו' (ולכן נתינת התורה היא דוקא ע"י נשמות שנק' אחים וריעים שהם מעצמיות דח"ע). ואצ"ל אצל שאר כל הנשמות, שהן נשמות דבי"ע ממש.

וזהו מש"א בהמאמר ובלבושין דבי"ע אומר דמינייהו פרחין נשמתין לבני נשא שהם הנשמות, כי רוב הנשמות הם נשמות דבי"ע (שהם בחי' לבושים), ובפרט בדורתינו אלו, שנשמות דאצילות הן (בלשון המאמר) רק חד בדרא. והפירוש בזה הוא, שעל חד זה קאים כל הדור. ע"ד משה רבינו בדורו, שהי' שקול כנגד כל הששים רבוא בניי (כמבואר במק"א²⁴) מפני שכולם היו כלולים בו, וכמש"ב²⁵ האנכי הריתי גו' כאשר ישא האמן את הינק גו', שכל ששים רבוא נש", שהן כללות ישראל, כלולים במשה. וכמו"כ הוא בהאתפשטותא דמשה שבכל דרא ודרא, דכל נשיא ונשיא בדורו, עד נשיא דורנו כולל כל נשמות הדור. אבל הנשמות שבדור עצמן הן רק נשמות דבי"ע, מבחי' לבושים.

ה) וממשיך בהמאמר: אלא שבבי"ע גופא הנה הנשמות הם פנימית ומלאכים חיצונית ועולמות הם חיצונית דחיצונית, ע"כ. וצלה"ב מה נוגע כל הפרטים הנ"ל להמשך המאמר. אך הענין הוא, דהנה אף שרוב הנשמות הן רק מבחי' לבושים, מעולמות בי"ע שהם נפרדים, אבל הרי דוקא בהם וע"י היא העבודה דועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. שזוהי נקודת כל ההמשך, שתכלית הכוונה בבזבוז האוצרות הוא כדי שנשמה תוכל למלאות שליחותה בעולם, לעשות את העולם משכן לו ית', שיעשה משקר העולם קרשים למשכן, וימשיך בהם אלקות וזהו מש"א שנשמות הם פנימית, שע"י הפנימית, באמצעות החיצונית שהוא המלאכים (מלשון שלוחים), נפעל שליחות הנשמה בחיצונית דחיצונית שהוא העולמות, לעשות מן העולם (חיצונית דחיצונית) משכן לו ית'. ובזה יש לבאר תורת הה"מ (באו"ת תהלים בתחלתו²⁶) על מרז"ל²⁷ אין המלאכים אומרים שירה עד שישראל אומרים שירה (שנאמר²⁸ ברוך יחד כוכבי בקר והדר ויריעו כל בני אלקים), דיש לפרש עפ"י הקדמה

(21) ל' הלקו"ת שם, ג.

(22) שבת קא, ב.

(23) תקו"ז תס"ט (קידה, א) ועוד.

(24) ע"ח של"ב פ"א של"ח פ"ו. ובכ"מ.

(25) בהעלותך יא, יב.

(26) סה, סע"ד ואילך.

(27) חולין צא, סע"ב.

(28) איוב לח, ז. — כן הוא בחולין שם. ובאו"ת שם: שנאמר (תהלים סח, כו) קדמו שרים וגו'. והוא בשמור"ר

הידוע שישראל עלו במחשבה, וע"ד שהוא למטה באדם, שאין האדם מוציא דיבור מפיו אם לא יחשוב תחילה והמחשבה ממשיך חיות בהדיבור, דכאשר מוציא איזה דיבור בלי מחשבה הדיבור הוא מחוסר חכמה ושכל. ועד"ז הוא למעלה, שהמלאכים מתהווים מדבר הוי', ולכן דוקא כאשר ישראל (שהם עלו במחשבה) מתחילין לומר שירה יש להם למלאכים (בחי' דיבור) לומר ג"כ שירה. ע"ד הנ"ל שדוקא כאשר קדם המחשבה אפשר להיות דיבור עם שכל וחכמה וטעם. ומסיים באו"ת שם וז"ש שיר השירים ר"ל שיר של ישראל גורם שירים הרבה של העליונים, שע"י השיר של ישראל נעשה שיר של המלאכים, וכן של העולמות, עד לעולמות העליונים. וזהו כמשנ"ת לעיל במש"א כאן בהמאמר, דנשמות הם פנימית מלאכים חיצונית ועולמות חיצונית דחיצונית, שע"י הפנימית (נשמות) נמשך גם בחיצונית, ועד לחיצונית דחיצונית שזהו"ע העולמות.

אלא שמ"מ מכיון שהעולמות בי"ע הם בחי' לכושים ונפרדים כנ"ל, הרי מובן שזהו לא רק בנוגע העולמות עצמם והמלאכים, כ"א גם לנשמות דבי"ע, דמכיון שהם נשמות דבי"ע ה"ה נפרדים. וכמובן ג"כ מהמבואר בלקו"ת לג"פ¹⁶ שהובא לעיל (ס"ב) בענין תלת עלמין אית לי', דלפי' הבעש"ט לפי' הרמ"ז הוא בי"ע דכללות, עולמות הא"ס עולם האצילות ועולמות בי"ע, ומבאר שם שעז"נ²⁹ ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. והיינו דיחנו הענין דאף הפסיק³⁰ בין אצילות (יצרתיו) לעולמות בי"ע (עשיתיו) שלכן עולמות בי"ע הם נפרדים, שמזה מובן ג"כ שגם נשמות בי"ע, מכיון שגם הם נמצאים לאחרי הענין דאף הפסיק, ה"ה נפרדים. וזהו או"ס למטה עד אין תכלית, שאו"ס משתלשל עד לעולמות בי"ע שהם נפרדים.

(ו) **וממשיך** בהמאמר: ובריבוי ההשתל' כו' ממדריגה למדריגה בריבוי המדרי' וכו' עד שבהגיע האור לעולם הגלגלים והמזלות הרי מתעבה ומתגשם. והיינו דאו"ס משתלשל למטה עד אין תכלית, במדריגות היותר אחרונות והיותר תחתונות. ועם היות שגם הוא באופן של א"ס (כנ"ל ס"ג), מ"מ, מכיון שנמשך בעולם ששם שולטים השרים והמזלות, מתעבה האור ומתגשם. ועד (כמו שממשיך בהמאמר) שכל השפעה והגילוי בעולם כו' הוא ע"י הגלגלים ומזלות כו' וכמאמר אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל. דלכאורה אינו מובן, בשלמא בנוגע להתהוות העשב מובן למה צריכים לאמצעות המזל, שהרי צ"ל עשב גשמי בהתאם לעוה"ז הגשמי, אבל לכאורה אינו מובן הטעם שאין לך כל עשב כו' שאין לו מזל המכה בו ואומר לו גדל, שזה קאי לא על התהוות העשב רק על גידולו מקטנות לגדלות (כמו שמדייק כ"ק אדמו"ר הזקן באגה"ק³¹ דהמזל המכה ואומר גדל היינו לאחר שכבר צמח העשב כו' אבל בטרם יצמח למי יאמר כו') ולמה צריך גם צמיחת העשב לעבור ע"י אמצעות המזל. אך הענין הוא, כמו שמבאר בהמאמר, שמצד הירידה של א"ס למטה, ה"ה מתגשם, עד שכל השפעה בעולם, גם

(29) ישע' מג, ז.

(30) ראה לקו"ת בלק בתחילתו ובכ"מ.

(31) ס"כ (קלב, א).

התפשטות האוא"ס, הוא ע"י המזלות. שזהו ירידה גדולה ביותר. ובזה היא ההפלאה והפלא דאוא"ס למטה עד אין תכלית.

והנה אף שגם זה הוא ירידה גדולה, מ"מ, אין זה ירידה הכי תחתונה, שהרי עדיין זה בדרגות דקדושה, או עכ"פ השייכות לקדושה. והענין דהאוא"ס למטה עד אין תכלית הוא גם בבחי' מטה שלמטה מזה. וזהו שממשיך בהמאמר: ובפרט כמו שבא בהריבני צמצומים העלמות והסתרים עד שיכול להיות דבר ההיפך מאלקות לגמרי, והיינו לשכוח על הוי' לגמרי ח"ו, ומכ"ש כמו"ש בקליפה וסט"א לאמר לי יאורי ואני עשיתיני, שזהו היפך האמת ממש. דהאמת הוא דויברך יעקב את פרעה (ואיתא בתנחומא הובא ברש"י במקומו) ובמה ברכו שיעלה נילוס לקראתו, והוא השפעת הטוב העליון שנמשך. הנה פרעה מלך המצרים וגבולים הוא עוד כפוי טובה ואומר לי יאורי ואני עשיתיני, ע"כ. והענין הוא, שבזה מבאר ב' דרגות בהמטה שהוא היפך מאלקות לגמרי. האי הוא ששוכח על הוי' לגמרי ח"ו, שחושב לי יאורי ואני עשיתיני, שזהו היפך האמת ממש. דהאמת הוא שואתה מחי' את כולם, שגם קליפות וסט"א מקבלים חיותם מאוא"ס, שעיי"ז שהאור מתגשם ומתלבש בהמזלות ה"ה מחי' אותם. אבל בזה, הגם שהוא היפך האמת והיפך מאלקות, מ"מ אפשר להיות שזה באופן שאינו יודע את רבונו. והב' הוא למטה מזה, שהוא עוד כפוי טובה, ע"ד יודע את רבונו ומכוין למרוד בו, כמו פרעה מלך מצרים, דעם היות דהשפעתו היתה מברכת יעקב, מ"מ, אמר לי יאורי ואני עשיתיני, והיינו דלא זו בלבד שהוא היפך האמת והיפך אלקות לגמרי, הנה עוד זאת, הוא עוד כפוי טובה.

ז) **ויובן** הענין דכפוי טובה דפרעה בעומק יותר, ע"פ מה שמבאר כ"ק אדמו"ר האמצעי (בתורת חיים) ד"ה ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם והנה עומד על היאור³² הענין דנילוס. [וי"ל שזה מרומז ג"כ בהמאמר כאן במש"א ובמה ברכו שיעלה נילוס לקראתו. דלכאורה אינו מובן, מה נוגע הפרטים במה ברכו, והול"ל דויברך יעקב את פרעה ומברכתו נמשך כל טוב מצרים ופרעה אמר לי יאורי ואני עשיתיני. אלא שבזה מרמז להענין דנילוס]. דמש"ן עומד על היאור הוא נהר נילוס, שהוא הנהר הראשון בד' נהרות שיוצאין מנהר שיוצא מעדן להשקות הגן, והוא מ"ש³³ ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים שם הא' פישון כו' שנהר זה עדיין הי' כלול ומתאחד בנהר שיוצא מעדן ממש כו'. והיינו, דעם היות שכל הד' נהרות נמשכים משם יפרד, שהם נפרדים, מ"מ בנהר הראשון מאיר תענוג העליון שבנהר היוצא מעדן. ומזה מובן בנוגע לברכת יעקב שיעלה נילוס לקראתו, שזו ברכה הכי נעלית תכלית הברכה, שהרי נהר נילוס מתקשר ומתאחד עם הנהר היוצא מעדן, שהו"ע תענוג העליון.

ובעומק יותר, הנה ע"י ברכת יעקב נמשך לפרעה לא רק טובה בעניינים גשמיים כ"א גם טובה בעניינים נעלים דקדושה. והענין הוא, כמו שמבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ

(32) פי"ט פח, ב ואילך.

(33) בראשית ב, י ואילך.

באוה"ת³⁴ עה"פ³⁵ ויבאו עד גורן האטד גו' ויאמרו אבל כבד זה למצרים, וידועה הקושיא (כמו שהקשה בזהר³⁶) דהא אבל ישראל מיבעי לי' מ"ט למצרים, ומבאר הצ"צ, דאפ"ל כי ויברך יעקב את פרעה שיתברך בית המצרי בגלל ישראל ושלא ישתעבדו בישראל (כדאיתא בזהר שם³⁷ דבזמנא דיעקב קיים בעלמא לא אית עלמא דשלטא על בנוי) שאז הי' טוב למצרים וטוב לישראל ויעלו הניצוצים. וגם להם הי' עלי' ע"ד לצוות לזה³⁸. והיינו, דע"י ברכת יעקב נמשך למצרים לא רק טוב גשמי, כ"א תועלת רוחני, ע"ד הענין דלצוות לזה. דהנה כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם³⁹, דכל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה³⁸, אבל ע"י הענין דלצוות לזה מלשון צוותא⁴⁰ וחיבור, שהאדם מתחבר עם העולם (כמבואר בארוכה בפיה"מ להרמב"ם⁴¹), הרי נעשה עילוי גם בהעולם שמתחבר עם האדם. ועד"ז בענין פרעה, דלא זו בלבד שע"י ברכת יעקב לא הי' יכול להעלים ולהסתיר על קדושה, והיינו שלא רק שלא הי' יכול לשלוט ולהשתעבד את בני, אלא שלא הי' ביכלתו גם להעלים ולהסתיר, ואדרבה ע"י ברכת יעקב העלה הניצוצות עד שנמשך מזה שתהי' ארץ מבורכת בכל ענינים גשמיים, הנה עוד זאת, שע"י נעשה גם עילוי בפרעה ובכל ארץ מצרים, ע"ד לצוות לזה. ולכן לאחר הסתלקות יעקב, שנסתלק ברכת יעקב ונשתעבדו המצרים בישראל, הנה ע"י לא רק שנסתלק מהם תועלת הרוחני דלצוות לזה, אלא שאבדו גם טוב הגשמי, עד שהוכו עשרה מכות כו'⁴². וזהו ויבאו עד גרן האטד גו' אבל כבד למצרים, שהסתלקות יעקב הו"ע של אבל למצרים, ולא סתם אבל כ"א אבל כבד דייקא.

ועפ"ז יובן בעומק יותר מש"א בהמאמר בנוגע לפרעה, דהאמת הוא דויברך יעקב את פרעה כו' ברכו שיעלה נילוס לקראתו והוא השפעת הטוב העליון שנמשך. הנה פרעה כו' הוא עוד כפוי טובה ואומר לי יאורי ואני עשיתיני. כי בברכת יעקב לפרעה נמשך גם תכלית הטוב בעניני קדושה, דנילוס יעלה לקראתו הו"ע המשכת העונג העליון מהנהר היוצא מעדן (כנ"ל ס"ז), ועוד יותר, שע"י שברכה זו נמשכה למטה במצרים, הנה תמורת זה שמצרים הוא ערות הארץ, נעשה בו עליי, לצוות לזה לקדושה, שהוא תכלית הטוב דקדושה. ומ"מ אומר פרעה לי יאורי ואני עשיתיני, שזהו כפוי טובה בתכלית. וזהו אוא"ס למטה עד אין תכלית, שאוא"ס מתפשט ומתגלה גם בבחינת מטה זו.

ח) וממשיך בהמאמר, אשר כמו"כ ישנו גם בעבודה בכאו"א (וכנ"ל שכל ענין נוגע לעבודת האדם) בבעלי עסקים ויושבי אהל, דבבעלי עסקים הוא מה שחושב

(34) ויחי תיח, ב.

(35) ויחי ג, ייא.

(36) ח"א רמט, א,

(37) בסוף העמוד.

(38) ברכות ו, סע"ב. שבת ל, ב.

(39) סנה' לז, סע"א (במשנה).

(40) פרש"י שבת שם.

(41) בהקדמה – ד"ה ואחר כן קרוב לסופו.

(42) אוה"ת שם.

דכחי ועוצם ידי עשה לי את כל החיל הזה, דהגם שיודע ומאמין (באמונה פשוטה) דברכת הוי' היא תעשירי, מ"מ, בעת העסק גופא הוא חושב דכחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. ועי"ז נופל למטה יותר עד שיעוז בהוותו, שהוא מתגאה בעצם מהותו, והענין הוא, כמו שמבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש בארוכה (בהמשך מים רבים בתחילתו⁴³), דכאשר האדם יודע דברכת הוי' היא תעשירי, הנה אז וברכך ה"א בכל אשר תעשה⁴⁴. וענין אומרו בכל, פירושו כל מה שיעשה יעלה לטוב ולהצלחה שתהי' הצלחה יתירה גם בעשיית דבר קטן שיתעשר מזה בעושר רב ועצום. שזהו מפני שזוכר שהוי' אלקיך פי' שהוא הנותן לך כח לעשות חיל. משא"כ כאשר אולת האדם תסלף דרכו⁴⁵, דרבות מחשבות בלב איש, שמשתדל להשיג דברים שאינם שייכים אליו, שזהו מפני שרוצה להשתוות להשני (שיש לו דברים הנ"ל) מחמת קוצר דעתו להבין ערכו ומעלתו ומעמדו ומצבו, הנה עי"ז בא לידי מחשבה דכוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, שהכל תלוי בהשתדלות שלו (ולא מפני שברכת הוי' היא תעשירי). ואז, הנה לא זו בלבד שחסר אצלו הענין דוברכך ה"א בכל אשר תעשה, אלא עוד, שהוא אובד גם מה שהי' לו לפני"ז (וכמו שמביא שם המשלים בזה) עד שגורם בעצמו שיסתכן בסכנה. שכ"ז בא מצד ההנחה דכוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה.

וממשיך בהמאמר, דכמו"כ הוא ביושבי אהל, דהגם שלומד תורה ויודע שהוא תורת הוי' רצונו וחכמתו של הקב"ה (שזהו"ע ברכו בתורה תחלה⁴⁶), מ"מ בעת לימודו שוכח על נותן התורה והוא אצלו ענין שכלי. ובדוגמת בעלי עסקים, דהגם דמאמין באמונה פשוטה שהוא ית' הנותן כח לעשות חיל, מ"מ, יסוד העסק אינו כדבעי, כמו"כ הוא בלימוד התורה, דהגם שיודע שהוא תורת הוי', עצם הלימוד אינו כדבעי, דהוא אצלו ענין שכלי. ולכן, הגם שיודע באמונה פשוטה שזהו תורת הוי', בכ"ז הרי גם הוא שכלי, ומזה משתלשל אח"כ שנשאר רק ענין השכלי, שאפשר חלילה שבכח התורה אומר דבר הלכה שהוא היפך התורה. והענין הוא, כמו שמבאר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (בקונ' עה"ח⁴⁷) דמצינו דתושבע"פ נמשלה לתאנה, ותאנה היא עה"ד כדיעה א' במדרש⁴⁸ וגמרא⁴⁹, ולכאורה נפלא הדבר איך שייך לומר על תורה שבע"פ שהיא עץ הדעת כו'. ובאמת מבואר כן ברע"מ⁵⁰ דתושבע"פ היא אילנא דטו"ר, אמנם אין הכוונה על התורה עצמה ח"ו כו' אלא מצד ההתלבשות שלה באילנא דטו"ר⁵¹, שהוא עניני העולם. אבל מכיון שהיא מתלבשת בעניני העולם, אפשר שישתלשל מזה אצל אדם הלומד תורה ענין של היפך הטוב, כדאיתא בגמרא⁵² דלא זכו (היינו שחסר

(43) פ"א ב.

(44) ראה טו, יח.

(45) משלי יט, ג.

(46) נדרים פא, א. ב"מ פה, רע"ב. וראה ר' יונה הובא בר"ן נדרים שם. ב"ח או"ח סמ"ז.

(47) רפ"ה. פי"א.

(48) ב"ר פי"ט, ו.

(49) ברכות מ, א.

(50) נשא קכד, ב.

(51) אגה"ק סכ"ו (קמג, ב ואילך).

(52) יומא עב, ב. וראה בארוכה קונ' עה"ח שם (פ"ה ואילך).

אצלו זכות ובהירות בתורה שלו) נעשה לו סם המות. ומבאר שם, שמצד זה שכל ההלכות מלובשים בדברים גשמיים, וכשלומד ההלכות ה"ה עוסק בענינים גשמיים (היינו שהוא עוסק בשכל גשמי דהבנה והשגה גשמית). יכול להיות יש ודבר ולשכוח על האלקות שבתורה, עד שיכול ליפול למטה יותר, שהשכל מתגבר ומעלים ומסתיר על האלקות שבזה, ונעשה לו סם המות ר"ל. וזהו מש"א בהמאמר דביושבי אהל אפשר להיות ע"ד הענין דיעוזה בהוותו דבעלי עסק, שלוקח החכמה ושכל שבתורה ומשתמש בזה לענין של היפך התורה, שזהו"ע של יעוזה, עד שהוא כפוי טובה שאומר לי יאורי ואני עשיתיני.

יוד) וזהו אוא"ס למטה עד אין תכלית, שאוא"ס מתפשט עד למדרי' היותר תחתונות, וכמו שמסיים בהסעיף, דזהו"ע הטבע לשון טובעו בים סוף, אוצר החכמה שהאור הוא מוטבע בההסתר וההעלם ביותר כו' עד המדרי' היותר אחרונות, שהכוונה בזה היא (כמבואר בארוכה בהסעיף) גם לענין של מנגד, שגם שם משתלשל אוא"ס. אלא שגם כמו שמתלבש בהמטה עד אין תכלית ה"ה עניין של אוא"ס, כמו שממשיך לבאר בסעיף שלאח"ז. ומצד זה בל ידח ממנו נדח, ומבזבזים האוצרות דלמעלה, שהו"ע אוא"ס למעלה עד אין קץ (כמבואר בסעיפים שלאח"ז), שזה נותן כח לצבאות הוי', לא רק פקידי החיל כ"א אנשי החיל לנצח המלחמה. ואדרבה, עיקר הנצחון הוא ע"י אנשי החיל, שהם דוקא עושים את הנצחון להפוך שקר ושטות דעולם שיהי' קרשים למשכן, עצי שטים עומדים, כמו עמוד המחבר הגג והרצפה⁵³, עד שנעשה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוך כאו"א מישראל, וע"י עבודת כאו"א ממשיכים עיקר שכינה בתחתונים כמו שהי' בתחילה דעיקר שכינה בתחתונים היתה לגני לגנוני, שנעשה עוד פעם באתי לגני אחותי כלה, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

באתי לגני תשמ"ג

העיסוק בתורה בענייני "מטה מטה עד אין תכלית"

.

על פי המנהג ללמוד כל שנה פרק אחד מהמשך
ההילולא של "באתי לגני" תש"י (כ' פרקים)
לומדים בשנה זו - תשפ"ג - את פרק י"ג בהמשך
וביאוריו שנאמרו בשנים תשכ"ג ותשמ"ג

רקע ונקודת המאמר

חלקו הראשון של המאמר הוא סיכום י"ג הסעיפים הראשונים של המשך ההילולא, כולל ועיקר סעיף י"ג השייך לאותה שנה.

תוך כדי הסיכום, משלב כמה הערות, ומהם: א. ביאור העניין שהציווי על הקמת המשכן וההקמה בפועל היה על ידי משה דווקא. כי משה הוא הממשיך את השכינה למטה. ב. ביאור בפרטיות של עניין שטות דקליפה, שיש בזה כמה דרגות זו למטה מזו. ובהמשך העניין מקביל לזה את פרטי הדרגות שבסעיף י"ג בעניין התפשטות האור "מטה מטה", כי הירידה שבעולם ("מטה מטה") מקבילה לירידה שבאדם (בשטות דקליפה).

כנ"ל, במחזור השני של מאמרי "באתי לגני" (תשל"א-תשמ"ח), נעמד על הנקודה הכללית שבכל סעיף ומדבר סביבה. וגם במאמר זה, לאחר הסיכום הכללי, מאריך לבאר את משמעות העסק בתורה בענייני "מטה מטה עד אין תכלית", שבקבלה וחסידות מדברים באריכות ובפרטיות בענייני הקליפות. תוך כדי משלב ביאורים מכל רבותינו נשיאינו, כולל גם מכ"ק אביו נ"ע, רלוי"צ.

א. העיסוק בתורה לצורך תיקון הקליפות.

כיון ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא", לכן כדי שתהיה התהוות הקליפות (מטעם הכמוס לפניו יתברך), צריך להיות קודם עניינים אלו בתורה. ובעומק יותר, העסק בתורה בעניינים אלו הוא כדי לתקן את הקליפות ועד להפיכתם לקדושה.

[ובקשר לזה מביא את תורת הבעש"ט בעניין "סור מרע ועשה טוב", שיש לעשות מהרע טוב. ותורת הרב המגיד על הפסוק האמור במכות מצרים "למען שיתי אותותי אלה בקרבך", שעל ידי שמכות מצרים נכתבו בתורה נעשה בירור הניצוצות שבמצרים. ותורת הצ"צ ואדמו"ר המהר"ש בעניין "בשלח פרעה את העם", שפרעה פעל שילוח ועליה בבני ישראל].

ב. הכח של כל אחד מישראל לתקן הקליפות.

לפי זה מבאר כיצד יכול כל אחד מישראל לברר את הניצוצות שנפלו למטה מטה, שאינו צריך לרדת למקום הקליפות ממש, אלא יכול לעסוק בתורה בעניינים אלו, ועל ידי זה יתבררו.

[ובקשר לזה מביא את דברי אדה"ז שכל אחד צריך לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, כולל תחתון שאין תחתון למטה ממנו. וכן, את דברי אדה"ז על הפסוק "בחומר ובלבנים", שאפשר להחליף את היגיעה בחומר ולבנים כפשוטם, ביגיעה בתורה בקל וחומר וליבון הלכתא].

ג. העיסוק בקליפות בפרטי פרטיות דווקא.

מוסיף ומחדד שהעיסוק בתורה בעניינים אלו הוא "בפרטי פרטיות" דווקא. כי תיקון הקליפות הוא דווקא על ידי עיסוק כזה, באופן של "ליבוך הלכתא" מכל הצדדים. [ובקשר לזה מביא דברי אדמו"ר האמצעי בנוגע להשגה והתכוננות באלוקות שצריך להיות בפרטיות דווקא. וכן את דברי אדמו"ר הרשב"ב בנוגע לעבודת ה', שאין די בעבודה הכללית של קבלת עול, אלא צריך להיות גם עבודה פרטית].

ד. העיסוק בפרטי הקליפות לא יגרום ירידה.

מבאר שאין חשש שהעיסוק "בפרטי פרטיות" יגרום ירידה רוחנית אצל האדם. כיון ש"אין נוגע לו לדעת העניינים מצד עצמם, והלימוד שלו הוא לימוד התורה". [ובקשר לזה מביא מאמר רז"ל בענין "האומר רחב רחב", שיכול לגרום ירידה אצל האדם. ומציין לביאור כ"ק אביו בזה].
ומוסיף ביאור, שהקב"ה יכול לרדת לקליפות בלי להתלבש בהם ח"ו, וכיון שעל ידי לימוד התורה הקב"ה שונה כנגדו, לכן גם הלומד יכול לעסוק בענייני הקליפות בלי שיגרם אצלו ירידה.
[ובקשר לזה מביא תורת הבעש"ט על הפסוק "הוי' צלך", שהקב"ה הוא כביכול כמו צל של האדם, היינו שיש דמיון בין הקב"ה ובין האדם].

יו"ד שבט ה'תשמ"ג

(הנחה בלתי מוגה)

באתי לגני אחותי כלה¹ ומביא על זה כ"ק מו"ק אדמו"ר בעל ההילולא [שניתן על ידו ליו"ד שבט בפעם הראשונה (תש"י) ומני אז נעשה מנהג ישראל תורה², ללמדו בעשירי בשבט בכל שנה ושנה], דאיתא במדרש רבה³ לגני לגנוני למקום שהי' עיקרי בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, וע"י ז' ענינים הבלתי רצויים נסתלקה השכינה מלמטה למעלה, דע"י ענין הידוע דאדה"ר נסתלקה השכינה מארץ לרקיע הא', וע"י ו' העניינים הבלתי רצויים שלאח"ז נסתלקה עד לרקיע השביעי, ואח"כ עמדו שבעה צדיקים והורידו את השכינה מלמעלה למטה, דאברהם אבינו, אחד הי' אברהם⁴, הורידה מרקיע הז' לו', והצדיקים שלאחריו הורידוה למטה יותר עד שבא משה שהוא השביעי וכל השביעין חביבין⁵ והורידה מרקיע הא' למטה בארץ. ולבאר דרגת עיקר שכינה שממשיכים למטה, מביא המאמר⁶ אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, דפירוש בכולהו עלמין הוא שהוא בכולהו עלמין בשוה, שזה מורה על גודל העילוי דמדריגה זו, שהיא בחינת אור שלמעלה משייכות לעולמות, בחינת סובב, שלכן אופן המשכתו הוא בכל העולמות בשוה. דזהו גם מה שהמשכת אור זה נק' בשם הסתלקות (אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין), להיותו גילוי אור הסוכ"ע כו' בבחינת רוממות⁷. והתפקיד של כאו"א מישראל הוא להמשיך אור זה שיהי' בגילוי למטה. וכמ"ש⁸ צדיקים יירשו ארץ וישכנו לעד עלי', דעבודת הצדיקים, ועמך כולם צדיקים⁹, היא להשכיך ולהמשיך בחי' עד¹⁰ (שוכן עד מרום וקדוש) עלי', בארץ, בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו.

וזהו מה שמהענינים העיקרים דמשה רבינו הוא עשיית המשכן, דנוסף על מה שהציווי על עשיית המשכן הי' ע"י משה רבינו, הנה גם לאחרי שעשו בני ישראל כל מלאכת המשכן ככל אשר צוה ה' את משה לא היו יכולים להקימו והקמת המשכן היתה ע"י משה רבינו עצמו, כי ענין המשכן הוא כמ"ש¹² ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, המשכת עיקר

(1) שה"ש ה, א.

מאמר זה מיוסד בעיקרו על פי"ג מהמשך באתי לגני ה'ש"ת (סה"מ ה'ש"ת ע' 133. ולעיל ע' יח).

(2) ראה תוד"ה נפסל – מנחות ב, ב. מנהגים ישנים מדורא ע' 153. ועוד.

(3) שהש"ר שם. וש"נ.

(4) יחזקאל לג, כד.

(5) ויק"ר פכ"ט, יא.

(6) זח"ב קכח, ב. וראה תניא פכ"ז (לה, א). לקו"ת ר"פ פקודי. ועוד.

(7) תו"א ויקהל פט, ד.

(8) תהלים לז, כט.

(9) ישעי' ס, כא.

(10) ראה זח"ב ר"פ וארא ובביאווה"ז שם. לקו"ת שם ה, סע"ד ואילך. ז, א"ב.

(11) תנחומא פקודי יא. פרש"י עה"ת שם לט, לג.

(12) תרומה כה, ה.

שכינה (ושכנתי) למטה בארץ. והגם שדרשו חז"ל ד(ושכנתי בתוכם הוא בתוך כאו"א מישראל¹³, הרי אין ענין יוצא מידי מפשרות¹⁴, שהשראת השכינה היתה במשכן הגשמי, בי"ג או בט"ו¹⁵ דברים הגשמיים שמהם נעשה המשכן [וגם ושכנתי בתוכם הוא בתוך כאו"א מישראל ה' ע"י ושכנתי במשכן הגשמי]. ומכיון שענינו של משה הוא להמשיך השכינה (מרקיע הא') למטה בארץ, לכן על ידו דוקא ניתן הציווי והנתינת כח על עשיית המשכן (כולל גם ענין הרוחני בעשיית המשכן כמו שהוא בכל הדורות שלאחרי משה), להמשיך עיקר שכינה בתחתונים, בעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו. וזהו מה שהמשכן ה' מעצי שטים, שמהם נעשו הקרשים, כמ"ש¹⁶ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, קרש הוא אותיות שקר והוא השקר דעולם, הבא מהשטות דלעו"ז, אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות¹⁷, שהתחלה היא רק הטי' בלבד [דפירוש שטה הוא נטי'] שנוטה קצת מדרך הישר, דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט¹⁸, ומהטי' זו בא לשטות ממש ועד שעובר עבירה רח"ל, וע"י העבודה דועשית הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, שמהפכים השטות דלעו"ז לשטות דקדושה (עצי שטים) והשקר דעולם לקרש המשכן (קרשים למשכן), עי"ז נעשה ושכנתי בתוכם, המשכת (עיקר) שכינה בתחתונים, עד בהתחתון שהי' בו (לפנ"ז) שטות דלעו"ז, ושקר דעולם תחתון שאין תחתון למטה ממנו.

ב) והנה ע"י השטות דלעו"ז והשקר דעולם שהם מנגדים לקדושה, עי"ז דוקא מתעורר מדת הנצח שלמעלה, נצח ישראל לא ישקר¹⁹, וכמבואר בהמשך²⁰ משל על זה ממלך בו"ד, דבלא מנגד אינו שייד ענין הנצחון כלל ומנהיג מלכותו כחפצו וענין הנצחון הוא דוקא כשיש מנגד. והטעם על זה (מה שנצחון דמלך בו"ד הוא דוקא כשיש מנגד) הוא לפי שמדת הנצח שלמעלה מתעוררת ע"י המנגד דוקא, ולכן נעשה כן גם למטה, כי רצון הקב"ה שמלכותא דארעא תהי' כעין מלכותא דרקיעא²¹, ובהיות דשרש הנצח הוא גבוה מאד (פנימיות הכתר²²), לכן בכדי לנצח את המנגד, נמשך ומתגלה בחינת האוצר של מעלה. וכמבואר בהמשך²⁰ משל על זה ממלך בו"ד [שהטעם על זה הוא לפי שמלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא, שבשביל ניצוח המנגד הוא מבזבז כל סגולות האוצרות שנקבצו במשך כמה שנים מדור אחר דור, דאוצרות אלו הם יקרים אצלו ביותר ועד דלא רק שאינו משתמש בהם כלל אלא יתירה מזו שגם אינו מראה אותם כלל והם כמוסים וחתומים מעין

(13) של"ה סט, א. רא, א. שכה, א. שכו, ב. ובכ"מ.

(14) ראה שבת סג, א. וש"נ.

(15) י"ג — תנחומא תרומה ה, שהש"ר פ"ה, יג. זח"ב קמח, א. פרש"י ודעת זקנים מבעה"ת ר"פ תרומה.

ט"ו — בחיי שם כה, ז. כלי יקר שם, ג.

(16) תרומה כו, טו.

(17) סוטה ג, א.

(18) וירא יח, יט.

(19) ש"א טו, כט. וראה בהמשך פי"ח.

(20) פי"א.

(21) ברכות נח, א. זח"א קצו, רע"א. ח"ג קעו, ב.

(22) המשך הנ"ל ספי"ז.

כל רואה, ואעפ"כ, בשביל ניצוח המלחמה הנה לא רק שהוא מגלה את האוצרות ולא רק שהוא משתמש בהם אלא שהוא גם מבזבז אותם ומוסרם ע"י פקידי החיל בשביל אנשי החיל, בכדי שינצחו את המנגד, דנצחון זה הוא נצחון המלך. ועד"ז הוא למעלה [שמזה נשתלשל כן גם במלכותא דארעא, כנ"ל], דישנו אוצר שהוא כמוס וחתום מעין כל רואה, סתימו דכל סתימין, וכמבואר בהמשך²³ ענין האוצר שלמעלה ע"פ מאמר הת"ז אוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית [דבבחי' האוצר שלמעלה יש כו"כ דרגות. מתחיל מענין היראה (ספירת המלכות) אוצר של יראת שמים²⁴. ויש דרגות נעלות יותר, ועד לאוצר האמיתי. וענין האוצר המבואר כאן הוא בדרגא הכי עליונה, אוצר האמיתי ואוצר זה ניתן (ובאופן דבזבז) לצבאות ה', הם כל אחד ואחד מישראל שנקראים בשם צבאות השם, וכמ"ש (בפרשה הקודמת) ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים על צבאותם²⁵, דיציאת ישראל מהגלות היא בתור צבא דוקא, וביד רמה דוקא (כמ"ש בפרשתנו²⁶), ומביאים בפועל את הנצחון, נצחון המלך (ממה"מ הקב"ה), והנצחון (וכן גילוי האוצרות שע"י הנצחון) הוא למטה בעוה"ז הגשמי (מכיון שבו דוקא ה' תחילה המנגד), ובעוה"ז הגשמי גופא, למטה מטה עד אין תכלית.

ולהבין ענין למטה מטה עד אין תכלית איך שהמטה מטה הוא עד אין תכלית [כמו שהמעלה מעלה היא עד אין קץ, מבאר בעל ההילולא בפרק י"ג בהמשך המאמרים דיום ההילולא] [דפרק זה הוא מכוון לשנה זו – שנת ה"ג בפעם השני] פרטי הדרגות שבזה, מתחיל מעולמות בי"ע דקדושה, ועד שע"י ריבוי צמצומים וכו' מתהוים גם עולמות דלעו"ז וגם בזה יש כו"כ דרגות, ועד לקליפת פרעה (שמבוארת בפרשתנו ובהפרשיות שלפני) שאמר לי יאורי ואני עשיתני²⁷, ויש לקשר זה עם ריבוי הדרגות בהשטות דלעו"ז שבאדם (המבואר בפרקים הקודמים), שההתחלה היא (כמובא לעיל מהמשך דיום ההילולא) רק הטי' בלבד, שנוטה קצת מדרך הישר, נטי' (רק) כחוט השערה, ומזה הוא יורד למטה יותר עד שנעשה מושקע רח"ל בתאוות, ומזה הוא בא לירידה גדולה למטה יותר ועד ששייך לעשות גם דבר איסור. וגם בזה יש כו"כ דרגות, שבתחילה הוא לתיאבון ומזה הוא נופל למטה יותר שנעשה מורד רח"ל ועושה להכעיס. ומכיון שגם את העולם נתן בלבם (של בני האדם)²⁸, מובן שכל הדרגות דלעיל בהשטות דלעו"ז שבאדם ישנם גם בלעו"ז שבועולם, ועד להקליפה דלי יאורי ואני עשיתני (בדוגמת עשיית איסור להכעיס) מרידה בממה"מ הקב"ה.

(23) פי"ב ואילך.

(24) ברכות לג, ב. וראה גם שבת לא, ב. וראה ד"ה א"ר אושעיא כו' צדקת פרוזנו תרפ"ט פ"ו (סה"מ קונט'

ח"א).

(25) בא יב, מא. שם, נא. וראה בהמשך פ"י.

(26) בשלח יד, ה.

(27) יחזקאל כט, ג. וראה לקו"ש חכ"א ע' 40 הערה 33, ובהנסמן שם.

(28) קהלת ג, יא, וראה לקו"ת במדבר ה, ריש ע"ב.

ג) **וצריך** להבין מה שמבארים בדרושי חסידות (במאמר זה ובעוד מאמרים) העניין דלמטה מטה בארוכה ובפרטיות כ"כ, ועד שבע"ח (קרוב לסופו) יש שני שערים²⁹ המבארים פרטי הדרגות דקליפות וגם (לפנ"ז) בזהר בכ"מ ובפרט בפרשת פקודי³⁰ מבואר באריכות גדולה ובפרטי פרטיות עניינים אלו. ויש לומר הביאור בזה, דמכיון שבריאת והתהוות העולם עם כל הפרטים שבו היא מהתורה, כמאמר³¹ אסתכל באורייתא וברא עלמא, לכן בכדי שיוכל להיות התהוות כל פרטי הדרגות דלעו"ז כפי שעלה ברצונו ית' מצד טעם הכמוס לפניו ית', צריכים תחלה להיות עניינים אלו בכל הפרטים בתורה (בקבלה ובחסידות), וע"י שקוב"ה מסתכל באורייתא (בעניינים אלו) נברא מציאותם בעולם. ובעומק יותר יש לומר, דמה שמבואר בתורה כל פרטי הדרגות דלעו"ז הוא לא רק בכדי שע"י יוכל להיות התהוותם (כנ"ל) אלא גם בכדי שתושלם כוונת התהוותם. דהנה ארז"ל³² כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו, דמזה מובן, שגם בריאת הלעו"ז בכל פרטי הדרגות שבה היא בשביל כבודו ית', וכתורת הבעש"ט³³ עה"פ³⁴ סור מרע ועשה טוב, שמרע יעשה טוב. [דמ"ש סור מרע הוא רק בתחילת העבודה, אבל שלימות העבודה היא לעשות (ולהפוך) את הרע לטוב]. ובכדי שיוכל להיות בירור הרע (בכל הפרטים שבו) והפיכתו לטוב, הנה זהו ע"י שכל הפרטים דלעו"ז כתובים בתורה. וע"ד תורת הה"מ³⁵ עה"פ³⁶ למען שיתי אותותי אלה בקרבו, דאותותי הם האותיות (ונצוצות) שנפלו ע"י הירידה במצרים. דהגם שנפלו למטה, הם אותותי (אותיות שלי), [ואדרבה, זה גופא שנפלו למטה כ"כ מורה שברשם הם גבוהים ביותר, דכל הגבוה גבוה ביותר כשהוא נופל הוא נופל למטה מטה ביותר³⁷], ובכדי לברר את האותיות שיהיו אותותי (אותיות שלי) בגילוי, לכן הכניס הקב"ה דיבורים ואותיות אלו בתורה, שע"י נעשה הבירור שלהם. וזהו למען שיתי אותותי אלה בקרבו, דאותותי אלה קאי (בפשטות) על ג' מכות האחרונות שהביא הקב"ה על מצרים, כי באם לא היו ג' מכות אלו היו חסרים כמה ספורים שלא הי' נכתב בתורה ולא היו מתבררים כל הנצוצות, ולכן הי' מן ההכרח לשלוח עליהם עוד ג' מכות, בכדי להכניסם באותיות צירופים שבתורה.

ד) **והנה** אף שהלשון בתורת הה"מ היא „בירור . . . הדברים בטלים של פרעה ושל מצרים“, דקליפת דברים בטלים אינה קליפה התחתונה ביותר³⁸, הרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו¹⁴ ופשטות הכתוב למען שיתי אותותי אלה בקרבו קאי על ג' המכות הנוספות שהביא

(29) שער מ"ח ושער מ"ט.

(30) זח"ב קסג, ב ואילך.

(31) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

(32) אבות פ"ה, יא.

(33) כש"ט (הוצאת קה"ת) ט, ב.

(34) תהלים לה, טו.

(35) אור"ת ר"פ בא (הוצאת קה"ת — כט, ג).

(36) ר"פ בא.

(37) לקו"ת ראה כא, ריש ע"ב. דרמ"צ קצא, א. ובכ"מ.

(38) ראה תניא פ"ח. ובכ"מ.

הקב"ה על מצרים כפשוטם, דע"י ג' מכות אלו נתבררו הנצוצות שנפלו במצרים ערות הארץ ועל פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו אשר אמר לי יאורי ואני עשיתני²⁷, ועד שזה (ג' מכות אלו) הביא אח"כ לוייה בשלח פרעה את העם³⁹, וכמבואר בארוכה בד"ה ויהי בשלח פרעה את העם לכ"ק אדמו"ר הצ"צ ולכ"ק אדמו"ר מהר"ש⁴⁰ (דהשנה היא מאה שנה להסתלקות שלו שענינו הוא „מלכתחילה אריבער“), דפרעה הי' משלח פארות וענפים ועושי פרי למעלה את העם. דזהו מ"ש (גבי גלות מצרים) וזרעתי לי בארץ⁴¹ דענין הזריעה היא כמרז"ל⁴² כלום אדם זורע כור⁴³ אלא כדי להוציא כמה כורין, דע"י שגלו ישראל למצרים גרמו שנתעלו הנצוצות שנפלו שמה בשבה"כ, שהם נצוצות גבוהים ביותר, כמבואר שם בארוכה.

וע"פ הנ"ל יובן גם מה שכאו"א מישראל צריך לברר גם הנצוצות שנפלו למטה ביותר וכמובן גם ממ"ש כ"ק אדמו"ר הזקן דעבודתו של כאו"א מישראל היא לעשות לו יתי דירה בתחתונים, בתחתון שאין תחתון למטה ממנו⁴⁴, שבזה נכלל גם התחתון שלמטה מטה עד אין תכלית⁴⁵ דלכאורה א"מ, והרי איתא בזהר⁴⁶ עה"פ⁴⁷ בא אל פרעה, דעייל לי' קוב"ה (למשה) אדרין לפנים מאדרין (חדרים לפנים מחדרים במדרגות החיצונים⁴⁸) לגבי תנינא חדא עילאה תקיפא כו' ומשה דחיל מיני' ולא קריב כו', כיון דחמא קוב"ה דדחיל משה כו' אמר קוב"ה⁴⁹ הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו, וקוב"ה אצטריך לאגחא בי' קרבא ולא אחרא כו'. ומאחר שגם משה התירא מן התנין ולא עוד אלא שהקב"ה הסכים למשה האיך שייך לדרוש מכאו"א מישראל לברר גם הנצוצות שנפלו למטה מטה עד אין תכלית. ונקודת הביאור בזה היא דמה שכאו"א צריך לברר גם הנצוצות שנפלו למטה ביותר היא ע"י ההתעסקות בעניינים אלו כפי שהם כתובים בתורה. והוא בדוגמת מה שמצינו בנוגע לע"ז, דהגם שנצטוינו אל תפנו אל האלילים⁵⁰, שאסור לקרוא באותן הספרים כלל (לדעת היאך עיקר עבודתה ומה מעשי' ומשפטי') כו' מפני שדבר זה גורם להפנות אחרי' כו'⁵¹, אעפ"כ נצטוינו ללמוד כל התורה כולה, כולל (כמובן) הלכות ע"ז, אע"פ שבהלכות ע"ז מבוארים כמה וכמה פרטים באופן עבודתה כו'. לפי שגם הפרטים

(39) ר"פ בשלח.

(40) אוה"ת בשלח ע' שסג. סה"מ תרכ"ז ע' קו. וראה גם תו"א סא, ג.

(41) הושע ב, כה.

(42) פסחים פז, ב.

(43) כ"ה בתו"א (ר"פ בשלח) ובסה"מ שם (ס"ע קט). ובפסחים שם [וכ"ה באוה"ת שם ע' שנג]: סאה.

(44) ראה תניא פל"ו (מה, ב). פליו (מט, סע"א).

(45) ראה תניא פל"ו שם.

(46) ח"ב לה, א.

(47) ר"פ בא.

(48) דרך אמת לזהר שם.

(49) יחזקאל כט, ג.

(50) קדושים יט, ד.

(51) רמב"ם הל' ע"ז פ"ב ה"ב.

דע"ז שכתובים בתורה הם תורה [וכמבואר במקום אחר⁵² בענין יעקב ועשו האמורים בפרשה⁵³, דגם עשו האמור בפרשה הוא חלק מתורה וארז"ל⁵⁴ דאין הפרש בין ובני חם כוש ומצרים⁵⁵ ושם אשתו מהיטבאל⁵⁶ ותמנע היתה פלגש⁵⁷ ובין אנכי הוי' אלקיך⁵⁸ ושמע ישראל⁵⁹, היינו דגם העניינים דבני חם וכו' כמו שהם בתורה הם באותה דרגת הקדושה דאנכי ה"א ושמע ישראל]. ולכן לא רק שאין שום חשש דע"י לימוד עניינים אלו בתורה יבוא להפנות אחרי ח"ו, אלא שאדרבה, מכיון שהלימוד דפרטים אלו בתורה הוא שכל פרטים אלו אסור לעשותם ומצוה לאבדם, הרי ע"י הלימוד בזה נפעל ביטול ואיבוד הע"ז⁶⁰. ויתירה מזו, דלאחרי הביטול והאיבוד דהע"ז עצמה, דשבירתה זוהי תקנתה, נעשה גם (ע"י הלימוד בזה) בירור הנצוצות שנפלו לשם. ועד"ז הוא בנוגע לימוד העניינים דקליפות, כפי שהם מבוארים בפרטיות בפנימיות התורה (קבלה וחסידות), שזה פועל שבירת ואיבוד הקליפות גופא (דשבירתן זוהי תקנתן), ולאחרי זה – בירור והעלאת הנצוצות שנפלו לשם. וכתורת הבעש"ט (הנ"ל) שיעשה מרע טוב, אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למתקא⁶¹, ובלשון ההלכה זדונות נעשו לו כזכיות⁶², ועד שמסופר בתורה מעשה רב, אותן מצעות שהציעה לו באיסור, הציעה לו בהיתר⁶³, שזוהי הוראה נצחית לכאו"א מישראל [ככל העניינים שבתורה מלשון הוראה, ובפרט שזהו מעשה רב] להפוך את הרע לטוב, הפיכת זדונות לזכיות. והגם שהמסופר בגמרא שם (תשובה כפשוטה) שייך דוקא במי שחטא, אבל מלכתחילה פשוט שאסור להכניס עצמו בעניינים אלו בכדי לבררם, ועד שמבקשים אל תביאנו לידי נסיון⁶⁵ [וכאשר מכניס עצמו בנסיון בכדי לברר כו' הוא בדוגמת האומר אחטא ואשוב דאין מספיקין בידו⁶⁶]. הנה יש העצה שיעסוק בתורה בעניינים אלו, שגם ע"י נעשה הבירור, בדוגמת הבירור שע"י תשובה כפשוטה. ועד המבואר בתו"א⁶⁷ לכ"ק אדמו"ר הזקן בענין בחומר ובלבנים גו' אשר עבדו בהם בפרך⁶⁸, דהגם שבגלות מצרים הי' צ"ל כל עניינים אלו כפשוטם, הנה עכשיו ההתעסקות בזה היא בתורה. וכמ"ש בזהר⁶⁹ בחומר דא קל וחומר ובלבנים דא ליבון הלכתא, דע"י שמייגע עצמו ועד ליגיעה אמיתית באופן דעבודת פרך בהעניינים דק"ו ולבון הלכתא, הנה ע"י נפעל כל העניינים מה שנעשה בגלות מצרים ע"י העבודה בחומר ובלבנים כפשוטם. ועד"ז הוא בעניינינו דלמטה מטה עד אין תכלית, נעשה הבירור שלהם, כמו הבירור שנעשה ע"י תשובה.

(52) לקו"ש ח"ב ע' 114. שם ע' 342 ואילך, ועוד.

(53) פרש"י ר"פ תולדות.

(54) פיה"מ להרמב"ם פ' חלק בהיסוד השמיני. וראה סנהדרין צט, ב.

(55) נח, י. ו.

(56) וישלח לו, לט.

(57) שם, יב.

(58) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

(59) שם י, ד.

(60) וראה גם לקו"ש חכ"א ע' 166 ואילך. וש"נ.

(61) ראה זח"א ה, א.

(62) יומא פו, ב.

ה) **ובזה** יובן מה שמבואר בקבלה ובחסידות העניינים דלמטה מטה כו' בפרטיות, ועד שבע"ח יש שני שערים בנוגע עניינים אלו, כי הבירור שנעשה ע"י לימוד התורה בעניינים אלו הוא דוקא כשלומד עניינים אלו בפרטיות, באופן דא ליבון הלכתא, שמלבן ומברר את ההלכה לכל פרטי, וע"ד המבואר בשעה"י לכ"ק אדמו"ר האמצעי⁷⁰ בנוגע להתבוננות בענייני אלקות, שאינו מספיק להתבוננות בזה באופן כללי וצריך להתבוננות פרטית דוקא, ולכן מן ההכרח לידע כל פרטי חילוקי המדרגות בכל פרטי סדרי ההשתלשלות כו', ועד"ז מבואר בקונטרס העבודה⁷² לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע דהגם שקבלת עול היא ראשית העבודה ועיקרה ושרשה⁷³ אינו מספיק העבודה דקב"ע שהיא עבודה כללית ומוכרח שתהיי גם עבודה פרטית, הנה כמו שהיא בידיעת אלקות (דע את אלקי אביך⁷⁴) שצריך לידע העניינים בפרטיות דוקא, עד"ז הוא גם בהעניינים דלמטה מטה כו', שבכדי לפעול בהם הבירור, צריכה להיות הידיעה פרטית דוקא.

והנה אף שלימוד וידיעת עניינים אלו צ"ל בפרטיות ופרטי פרטיות, מ"מ כיון שהלימוד דעניינים אלו היא בתורה, אין שום חשש כלל ח"ו שזה יביא אותו לידי ירידה, כנ"ל בארוכה. ויש להוסיף בזה, שהוא ע"ד מה דאיתא בגמרא⁷⁵ כל האומר רחב רחב מיד קרי כו' אנא אמינא ולא איכפת לי כו' כי קאמינא בידועה ומכירה. וכמו שהיא באמירת רחב רחב, דמה שאמירה זו מביאה לעון הידוע ר"ל שגורם לאריכות הגלות הוא דוקא בידועה ומכירה [וכמו שמבאר אדמו"ר⁷⁶ הענין בפרטיות ובארוכה], משא"כ כשאינו יודעה ומכירה אין בזה שום חשש, עד"ז הוא בנוגע לכל העניינים דלמטה מטה עד אין תכלית, דכאשר הלימוד בעניינים אלו הוא באופן שאין נוגע לו לדעת עניינים אלו מצד עצמם, והלימוד שלו הוא (לא שלומד עניינים אלו, כי אם) לימוד התורה, אין בזה שום חשש כלל, מכיון שהלימוד שלו הוא באופן שאינו יודעם ומכירם, שאין לו שום קשר ושייכות עם עניינים אלו (כמו שהם במקומם, למטה מטה). ויתירה מזו, דלא רק שלימוד עניינים אלו בתורה הוא באופן דאינו יודעם ומכירם אלא אדרבה, מכיון שגם עניינים אלו כמו שהם בתורה הם תורה, וכנ"ל שובני

-
- (63) מנחות מד, א.
  - (64) ראה ב"ב קל, ב.
  - (65) בברכות השחר (ברכות ט, ב).
  - (66) יומא פה, ב במשנה.
  - (67) שמות מט, א ואילך. נא, ב ואילך.
  - (68) שמות א, יד.
  - (69) ח"ג קנג, א. הובא בתו"א שם.
  - (70) פ"ד.
  - (71) שם רפ"ה.
  - (72) פ"ו.
  - (73) תניא רפמ"א.
  - (74) דה"א כח, ט.
  - (75) תענית ה, סע"ב.
  - (76) תורת לוי יצחק על הש"ס ס"ע יב ואילך.

חם וכו' בתורה הם באותה דרגא הקדושה דאנכי ה"א, הרי לימוד זה הוא בכלל דע את אלקי אביך, שמביא⁷⁷ לו עבדהו בלבב שלם⁷⁴.

(ו) **וביאור** הענין בעומק יותר, יובן בהקדים מאמר הזהר (הובא לעיל) כיון דחמא קוב"ה דדחיל משה כו' אמר קוב"ה הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו וקוב"ה אצטריך לאגחא בי' קרבא ולא אחרא. והיינו, דבן אדם (כולל אפילו משה רבינו) צריך להתיירא להכניס עצמו בהענינים דלמטה מטה, ולכן מבקשים אל תביאנו לידי נסיון, משא"כ הקב"ה משפיל עצמו כביכול בהענינים דלמטה מטה בכדי לבררם, וכמ"ש⁷⁸ מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה גו' וכל מלבושי אגאלתי, היינו שהענינים דלעו"ז (שמתלבש בהם בכדי לבררם) ניכרים כביכול על לבושים של הקב"ה, ואעפ"כ אינו נתפס בזה ח"ו, ואדרבה, עי"ז נעשה הבירור שלהם. ועפ"ז יובן בעומק יותר איך שאין שום חשש כלל ח"ו בלימוד ענינים אלו בתורה ואדרבה עי"ז נעשה הבירור שלהם, דמכיון שלימוד האדם דענינים אלו בתורה גורם שגם הקב"ה לומד ענינים אלו כמרז"ל⁷⁹ כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו, וכתורת הבעש"ט [שהרלוי"צ ז"ל מבאר דיטשוב הי' חוזר אותה]⁸⁰ עה"פ⁸¹ הוי' צלך דהקב"ה הוא צלו של האדם, דכל מה שהאדם עושה נעשה כן גם בהצל, לכן כמו שהקב"ה יכול להשפיל עצמו גם בהענינים דלמטה מטה ולא רק שאינו נתפס בזה ח"ו אלא אדרבה עי"ז נפעל הבירור שלהם, הנה כח זה דהקב"ה ניתן גם להאדם הלימוד מכיון שהלימוד שלו הוא באופן דברכו בתורה תחלה⁸², שלימוד התורה שלו קשור עם נותן התורה), שע"י הלימוד שלו בענינים אלו יפעול הבירור שלהם, ויקויים היעוד אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם הוי' לעבדו שכם אחד⁸³, והיתה להוי' המלוכה, וכל זה יהי' בגילוי וכמ"ש⁸⁵ ונגלה כבוד הוי' (והגילוי יהי' גם למטה מטה, כהמשך הכתוב) וראו כל בשר יחדיו (שגם הבשר יראה) כי פי הוי' דיבר, במהרה בימינו ממש.

וכל זה נעשה ע"י העבודה דישראל עכשיו, דכאו"א מישראל הוא איש צבא בצבאות הוי', דבנ"י גומרים ומסיימים את כל העבודה, עבודת הבירורים, ועד לצחצוח הכפתורים, וכלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא שצריך רק צופוצן די קנעפלאך⁸⁶, וכל אנשי הצבא שטעלן זיך אויס לפני הוי' אלקי צבאות, ובאופן דביטול שלכן נקראים בשם צבאות הוי', לשון סמוך, שהצבאות טפלים ובטלים להוי'⁸⁷, ולכל אחד מאנשי הצבא נותנים מהאוצר הכי

(77) קו"א בתניא (קנו, ב). ובכ"מ.

(78) ישע"י סג, א"ג. וראה סה"מ תרכ"ט ס"ע קצב. שם ע' קעז.

(79) תדא"ר רפי"ח, יל"ש איכה רמז תתרלד.

(80) קדושת לוי פי נשא. כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות ס"ס. וש"נ.

(81) תהלים קכא, ה.

(82) נדרים פא, א. ב"מ פה, ריש ע"ב. וראה רבינו יונה הובא בר"ן נדרים שם. ב"ח או"ח סמ"ז, שו"ע אדה"ז

שם רסמ"ז.

(83) צפני' ג, ט.

(84) עובדי' א, כא.

(85) ישע"י מ. ה.

גדול והכי יקר ומכל הסוגים דההון יקר שבהאוצר, וזה נעשה עוד בזמן הגלות (לפני הנצחון, שהרי נתינת האוצרות היא בכדי להביא את הנצחון) דלכל בני ישראל הי' אור במושבותם⁸⁸ בהיותם עדיין בגלות מצרים, ומיד לאח"ז ובני ישראל יוצאים ביד רמה, בריש גלי⁸⁹, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

---

(86) שיחת שמח"ת תרפ"ט.

(87) תו"א בא ס, ג. וראה בהמשך פ"י.

(88) באי, כג.

(89) בשלח יד, ח, תרגום שם.